

לקוטי תורה • פרשת בחוקותי • מאמר 4

בשברי לכם מטה לחם ואפו עשר נשים לחמכם...

”כשאשבור לכם את מטה הלחם”

הקללות שבתוכחה הן, בממד הנסתר שלהן, ברכות. ”כשאשבור לכם את מטה
הלחם” פירושו ירידת התורה, באמצעות שבירת הלוחות, אל ההלכות הגשמיות;
ו”עשר נשים תאפינה לחמכם בתנור אחד” מלמד כיצד התורה נעשית לאחד עם
האדם: היא נאפית באש האהבה הנסתרת לה, באמצעות נשמה שיודעת שהטוב שבה
אינו שלה.

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ”ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

LikuteiTorah.com

הפרשה החסידית

/likuteitorah.com/he/likutei-torah/bechukosai/4

הנקודה

הקללות שבתוכחה הן, בממד הנסתר שלהן, ברכות. "כשאשבור לכם את מטה הלחם" פירושו ירידת התורה, באמצעות שבירת הלוחות, אל ההלכות הגשמיות; ו"עשר נשים תאופינה לחמכם בתנור אחד" מלמד כיצד התורה נעשית לאחד עם האדם: היא נאפית באש האהבה הנסתרית לה', באמצעות נשמה שיודעת שהטוב שבה אינו שלה.

כל קטע: לשון המאמר, אחר כך התרגום, ואחר כך ביאור קצר תחת קו זהב. המספרים הקטנים בלשון המאמר מפנים להערות שבסוף.

המאמר בקצרה

המאמר מפרש ברכה פסוק של קללה שבתוכחה: רעב שבו עשר נשים אופות בתנור אחד, והלחם מוחזר לפי משקל. הזוהר מלמד שלה', לתורה ולישראל יש לכל אחד מהם מדרגה נסתר ומדרגה גלויה. הגלוי הוא עולם המקום, הגשמי והרוחני; הנסתר הוא למעלה ממקום ולמעלה מהשגה. במדרגתם הגלויה הקללות מופנות לאויבי ישראל, לעשו ולריבוי של "אלה"; הממד הפנימי שלהן, הנשמע "בקול" ה', הוא ברכה, כמאמר הגמרא: "אלו כולן ברכות". התורה היא לחם: כשם שהחיטה צומחת מפני ששורשה העליון נפל בשבירה, כך סודות התורה ירדו אל ההלכות הגשמיות כאשר נשברו הלוחות הראשונים. התורה שאינה אפוייה נשארת נפרדת מהלומד; כשהיא אפוייה, היא נעשית לאחד איתו. האש היא האהבה הנסתרית שבלבו של כל יהודי, האש השחורה, "שלהבת י"ה"; התנור הוא האהבה שנוולדת מההתכוננות באחדות ה'; ועשר הנשים הן עשר כוחות הנפש, בבחינת מקבלים. אז התורה מתעלה "במשקל", והיא חדשה תמיד.

מבנה

1	נסתר וגלוי	2-11
הקללות הן באמת ברכות; שלוש המדרגות של הזוהר, שבכל אחת מהן יש נסתר וגלוי; הנסתר הוא למעלה ממקום; הגלוי הוא העולם הגשמי והחיות הרוחנית שבתוכו, שגם היא בבחינת "מקום".		
2	הקללות ומטה הלחם	31
המקום הרוחני ו"ברוך המקום"; במדרגה הגלויה הקללות עוסקות באויבים, בעשו וב"אלה"; "בקול" הן ברכות; התורה היא לחם ששורשו העליון נפל, באמצעות שבירת הלוחות, אל ההלכות הגשמיות.		
3	לחם אפוי	5-41
התורה היא לחם חיטים, אותיותיה עשרים ושתיים; בצק שלא נאפה אינו נטמע, ואילו לחם אפוי נעשה לאחד עם הגוף; כך גם התורה שאינה "אפוייה" נשארת נפרדת מהלומד.		
4	האש, התנור ועשר הנשים	7-61
אש שחורה על גבי אש לבנה היא האהבה הנסתרית שבכל לב, "שלהבת י"ה"; התנור הוא האהבה הנובעת מההתכוננות באחדות ה'; עשר הנשים הן עשר כוחות הנפש, בבחינת מקבלים.		
5	לא משלו; במשקל; חדשה תמיד	81
היה בעיניך כרשע: שלהבת י"ה באה מ"ה, ולא מהאדם עצמו; התורה מוחזרת למעלה "במשקל" אל המאזניים העליונות; האדם לעולם אינו שבע, והתורה אינה מתיישנת, שכן ה' הוא למעלה מהזמן.		

נסתר וגלוי סתים וגליא

הצמד שבזוהר: להי, לתורה ולישראל יש לכל אחד ממד נסתר, שלמעלה מהשגה ולמעלה ממקום, וממד גלוי. הקללות הן הצד הגלוי של התורה; הברכה נמצאת בצדה הנסתר.

מקום מקום

המרחב על ששת כיווניו, וגם החיות הרוחנית שמקיימת אותו, השייכת לגלוי ובטלה אל הנסתר שלמעלה מהמקום. "ברוך המקום" ממשיך ממעל למקום אל תוך המקום.

אלה אלה

מילה בלשון רבים, המייצגת את הריבוי והפירוד של התחום המנוגד לקדושה: עשו, "הרי פירוד". במדרגה הגלויה הקללות מופנות לשם.

בקול בקול

שמיעת הממד הפנימי של קול ה', הנמשך מן הנסתר; שם נמצאות הברכות שבתוך הקללות.

מטה הלחם מטה לחם

עץ החיים, המדרגה הנסתרת של התורה. "שבירתו", שבירת הלוחות הראשונים, הורידה את התורה אל ההלכות הגשמיות, שבהן היא יכולה להיות לחם לנשמה.

אפייה אפיה

לימוד תורה בלהבת האהבה הנסתרת לה', כדי שהתורה תיטמע בלומד ותיעשה לאחד איתו, כשם שלחם אפוי מתעכל ונעשה לאחד עם הגוף.

אש שחורה על גבי אש לבנה

האש שבה ניתנה התורה. האש השחורה, הנסתרת, היא האהבה הכמוסה שבוערת בלבו של כל יהודי.

מתקלא (המאזניים) מתקלא

המאזניים העליונים שבזוהר, מדרגה שלמעלה ממה שהיא שוקלת. "והשיבו לחמכם במשקל": התורה האפויה מתעלה אליה.

נסתר וגלוי

1 בשברי לכם מטה לחם^{1,2} ואפו עשר נשים לחמכם בתנור אחד והשיבו לחמכם במשקל כו'. הנה ידוע

שאף שלפי הנראה דברי התוכחות אלו הם קללות אבל לפי האמת אינם רק ברכות.³

"כשאשבור לכם את משען הלחם, עשר נשים יאפו את לחמכם בתנור אחד, ושיבו את לחמכם במשקל" וכו'. ידוע שאף שלפי הנראה דברי התוכחה האלה הם קללות, לאמיתו של דבר אין הם אלא ברכות.

המאמר פותח בפסוק מן התוכחה שבפרשת בחוקותי: בעת מחסור, עשר נשים יאפו בתנור אחד, ואת הלחם יחזירו לפי משקל. אדמו"ר הזקן מציג את העיקרון העומד ביסוד כל פירושו: דברי התוכחה נראים כקללות, אך לאמיתו של דבר הם ברכות בלבד.

ולהבין זה הוא ע"ד מה שאמר בזהר תלת דרגין⁴ מתקשראן דא בדא קוב"ה [קודשא בריך הוא] אורייתא וישראל וכו' כולהו דרגא על דרגא סתים וגליא⁵ (בפי אחרי דע"ג ע"א).

כדי להבין זאת, יש לבאר על פי דברי הזוהר: "שלוש מדרגות קשורות זו בזו: הקדוש ברוך הוא, התורה וישראל" וכו', "כולן מדרגה אחר מדרגה, נסתר ונגלה" (בפרשת אחרי, ע"ג ע"א).

כדי להסביר כיצד קללה יכולה להיות ברכה, הוא מצטט את הזוהר: ה', התורה וישראל קשורים זה בזה, ולכל אחד מהם יש ממד נסתר וממד נגלה. ההבחנה בין נסתר לנגלה היא המפתח למאמר: הקללות הן הצד הגלוי של התורה, ואילו הצד הנסתר שלה הוא ברכה.

וביאור ענין בחי' סתים היינו מה שאינו נראה ומושג ואינו מתלבש במקום כלל ונקי סתימא דכל סתימין,⁶ פי' אפילו מן הסתימא הוא סתום ונעלם, ולית מחשבה דלהון תפיסא ביה כלל⁷ ועיין בסה"מ [בספר הדרת מלך] דקיי"א ע"א.

ביאור עניין בחינת ה"נסתר" הוא מה שאינו נראה ואינו נתפס, ואינו מתלבש במקום כלל; הוא נקרא "הסתום מכל הסתומים", כלומר, הוא נסתר ונעלם אפילו מן הנסתר, ו"אין מחשבה שלהם תופסת בו כלל". ועיינו בספר הדרת מלך, קיי"א ע"א.

"נסתר" כאן פירושו מה שאי אפשר לראות או לתפוס, ושאנו נמצא במקום — כלומר, במרחב — כלל. הזוהר מכנה זאת "הסתום מכל הסתומים": דבר נסתר אפילו מן הנסתר עצמו. תיקוני זוהר אומר ש"אין מחשבה תופסת בו כלל". ספר הדרת מלך הוא פירוש על הזוהר, שאליו מפנה אדמו"ר הזקן.

2 ובחי' גליא⁸ הוא מה שאנו רואים עולם הגשמי בחי' מקום בעל ששה קצוות מעלה ומטה וד' רוחות העולם.

ובחינת הנגלה היא מה שאנו רואים — העולם הגשמי, בחינת מקום שיש לו שישה קצוות: מעלה ומטה וארבע רוחות העולם.

הבחינה הנגלית היא העולם הגשמי שאנו רואים, המוגדר על ידי מקום: שישה כיוונים — מעלה, מטה וארבע רוחות השמים.

ולכאורה לא יתכן לומר על בחי' גשמית שהוא בחי' אלהות. אבל באמת הענין הוא כן

לכאורה, אי אפשר לומר על בחינה גשמית שהיא בחינה של אלקות. אבל לאמיתו של דבר, כך הוא העניין,

אפשר להקשות שדבר גשמי אינו יכול להיקרא אלקות. אדמו"ר הזקן משיב שלאמיתו של דבר הדבר אפשרי, כפי שהוא מסביר כעת.

כי אין עוד מלבדו⁹ כתיב ומלכותו בכל משלה¹⁰ וכל מה שאנו רואים¹¹ בדצח"מ [בדומם צומח חי מדבר]

שבעוה"ז יש בכל גשמי מגשמיים הנ"ל חיות רוחני המחיה אותו תמיד

שכן נאמר "אין עוד מלבדו", וכן "ומלכותו בכל משלה". בכל מה שאנו רואים מן הדומם, הצומח, החי והמדבר

שבעולם הזה, בכל דבר גשמי מן הדברים הגשמיים שהוזכרו לעיל, יש חיות רוחנית המחיה אותו תמיד,

שני פסוקים מלמדים שאין מציאות שקיימת בנפרד מה: "אין עוד מלבדו" ו"ומלכותו בכל משלה". בכל דומם, צומח, בעל חיים ואדם יש חיות רוחנית המקיימת אותו בכל רגע, וחיות זו היא אלקות שבתוך הגשמיות.

והוא ג"כ נק' בחי' מקום כמ"ש הנה מקום אתי¹² שיש ג"כ בחי' מקום למעלה וכו'.¹³

וגם היא נקראת בחינת מקום, כמו שנאמר "הנה מקום אתי" — שגם למעלה יש בחינת מקום, וכו'.

החיות הרוחנית הזאת נקראת גם "מקום". דברי ה' למשה, "הנה מקום אתי", מלמדים שיש "מקום" גם למעלה, ולא רק מרחב גשמי.

קטע 2 • 39

הקללות ומטה הלחם

3 ופי' מקום שהחיות רוחני בחי' מקום הוא ונק' ג"כ גליא ובטל הוא לבחי' סתום שלמעלה ממנו מן בחי'

מקום כענין ביטול אותיות המחשבה בשכל כידוע ואינו מתלבש בו כלל.

פירוש "מקום" הוא שהחיות הרוחנית היא בחינת מקום, והיא נקראת גם "גלוי"; והיא בטלה לבחינת "סתום" שלמעלה ממנה, למעלה מבחינת מקום, בדומה לביטול אותיות המחשבה בתוך השכל, כידוע; והסתום אינו מתלבש בה כלל.

"מקום" כאן אינו מרחב פיזי: החיות הרוחנית עצמה היא בחינת מקום, והיא שייכת לצד הגלוי. היא בטלה בפני הבחינה הסתומה שלמעלה ממנה, כשם שאותיות המחשבה בטלות בתוך השכל שהן מבטאות, ואילו הסתום עצמו אינו נכנס לתוכה כלל.

וזהו ברוך המקום^{14,15} כי ברוך הוא לשון המשכה להמשיך מן למעלה מן המקום לבחי' מקום ע"ד

האמור בברכת השנים להמשיך מן למעלה מן הזמן לבחי' זמן.

וזהו "ברוך המקום": "ברוך" הוא לשון המשכה — להמשיך ממה שלמעלה מן המקום אל בחינת מקום, בדומה לאמור בברכת השנים: להמשיך ממה שלמעלה מן הזמן אל בחינת זמן.

כך מתפרשות מילות ההגדה "ברוך המקום": בחסידות "ברוך" פירושו המשכה. לברך את ה' כ"מקום" פירושו להמשיך ממה שלמעלה מן המקום אל המקום, כשם שברכת השנים בתפילת העמידה של ימות החול ממשיכה ממה שלמעלה מן הזמן אל הזמן.

וזוהו ברוך ה' כו' מן העולם ועד העולם, ¹⁶ (ענין מקום רוחני ¹⁷ י"ל [יש לומר] דהיינו וי"ק [וי קצוות] עליונים שהם שרש הוי"ק [הוי קצוות] גשמיים צפון ודרום כו' שזהו בחי המקום,

וזוהו "ברוך הוי" גו' מן העולם ועד העולם". (בענין מקום רוחני אפשר לומר שהכוונה לשש הקצוות העליונות, שהן השורש לשש הקצוות הגשמיות — צפון ודרום וכו', וזוהי בחינת המקום;

הפסוק "ברוך הוי" ... מן העולם ועד העולם" מתפרש באותו אופן: המשכה אל ה"עולם", שתניא (חלק ב, פרק ז) מגדיר כמקום וזמן. כאן מתחילה מוסגר ארוכה: ייתכן שמקום רוחני הוא שש הקצוות העליונות, המדות שהן השורש לששת הכיוונים הגשמיים.

וכן נתבאר במ"א ע"פ וארא אל אברהם ^{18,19} כו' כפי' וענין שהוא אחד בשבעה רקיעים והארץ וד' רוחות העולם כו' ע"ש, ועי' מזה ג"כ כפי' בשלח ע"פ ויאמר משה אכלוהו היום ^{20,21} כו'

וכך נתבאר במקום אחר על הפסוק "וארא אל אברהם" וכו', בפירוש ובמשמעות של [המאמר] שהוא אחד בשבעת הרקיעים, בארץ ובארבע רוחות העולם וכו'; עיינו שם. ועיינו בענין זה גם בפרשת בשלח, על הפסוק "ויאמר משה אכלוהו היום" וכו',

הוא מציין לדברים שכתב במקומות אחרים: על הפסוק "וארא אל אברהם", ועל פירוש המילה "אחד" — אחדות ה' בשבעת הרקיעים ובארץ (ח', שמונה) ובארבע רוחות העולם (ד', ארבע); וכן על הפסוק "ויאמר משה אכלוהו היום" בתורה אור, בשלח.

ובפי' בראשית בד"ה השמים כסאי ^{22,23} עולם נקי בחי' אש ומים כו' דהיינו המדות עליונות כנודע, וכן הוא בפרדס בערכי הכינויים ערך מקום. ולמעלה מבחי' מקום רוחני היינו חו"ב [חכמה ובינה] כו' וכ"ש [וכל שכן] למעלה יותר כו'.

ובפרשת בראשית, במאמר המתחיל "השמים כסאי", העולם נקרא בחינת אש ומים וכו', כלומר המדות העליונות, כידוע. וכך הוא בפרדס, בערכי הכינויים, בערך "מקום". ולמעלה מבחינת מקום רוחני נמצאות חכמה ובינה וכו', וכל שכן למעלה מהן עוד וכו'.

מקור נוסף הוא המאמר הראשון בתורה אור, "השמים כסאי", שבו הבחינה הנקראת כאן "עולם" היא אש ומים, כלומר המדות העליונות; וכן בפרדס, בערך "מקום" שבערכי הכינויים שלו. למעלה ממקום רוחני נמצאות חכמה ובינה, ומעליהן עוד בחינות נעלות יותר.

אכן בזח"א [בזהר חלק א] ויצא דקמ"ז מבואר דבחי' מלכות נקי מקום ^{24,25} וכי"ה בזהר בשלח דסי"ג ²⁶ סעי"ב [סוף עמוד ב] ועיין בזהר ויקהל דרי"ז ע"א ²⁷ ועי' בסעי"ב [בספר של בינונים] ח"ב [חלק ב'] פ"ז [פרק ז'] ²⁸.

אולם בזהר, חלק א, ויצא, דף קמ"ז, מבואר שבחינת מלכות נקראת "מקום"; וכן הוא בזהר, בשלח, בסוף דף ס"ג; ועיינו בזהר, ויקהל, דף ר"ז ע"א; ועיינו בספר של בינונים, חלק ב, פרק ז.

במקורות אחרים מלכות, האחרונה מבין הספירות, נקראת "מקום": בזהר בפרשות ויצא, בשלח וויקהל. תניא, חלק ב, פרק ז, מסביר שחיות המקום נמשכת רק ממלכות ה'.

והנה אורייתא ג"כ סתים וגליא פי' כענין הקללות האלה שלפי הנראה ומושג בחי' גליא אינו מדבר בישראל כמ"ש ונתן ה' אלהיך את כל האלות האלה על אויביך וגוי.

והנה גם התורה היא סתום וגלוי. כלומר, כמו בקללות האלה: לפי מה שנראה ומוכן מבחינת הגלוי, אין הן מדברות על ישראל, כפי שנאמר: "ונתן ה' אלקיך את כל האלות האלה על אויביך" וגוי.

הדיון חוזר לתורה, שגם בה יש בחינות סתום וגלוי. לפי בחינתה הגלויה, הקללות כלל אינן מכוונות לישראל; הפסוק אומר שהי' יתן את כל האלות האלה על אויביך".

והיינו בחי' עשו שהוא בחי' אלה²⁹ לשון רבים טורי דפרודא³⁰ כמ"ש נפשות עשו,³¹ ועיין בוח"א [בזהר חלק א] ויחי דרכי' ע"ב,

וזוהי בחינת עשו, שהיא בחינת "אלה" — לשון רבים, "טורי דפרודא", כפי שנאמר "נפשות עשו"; ועיינו בזהר, חלק א, ויחי, דף רכ"ז ע"ב.

הקללות שייכות לעשו, בחינת "אלה", מילה בלשון רבים: תחום המתנגד לקדושה מאופיין בריבוי ובפירוד, "הרי הפירוד". בני ביתו של עשו נמנים בלשון רבים, "נפשות". בזהר, ויחי, נדרש "מי אלה" כקריאה האלילית "אלה אלקיך".

אבל ואתה תשוב ושמעת³² בקול ה' וגוי. כי הפנימית בבחי' סתום בהמשכות החיות מן הסתום אל הגליא.

אבל "ואתה תשוב ותשמע בקול ה'" וכו': שכן הפנימיות היא בבחינת הנסתר, בהמשכת החיות מן הנסתר אל הגלוי.

אבל הפסוק הבא, "ואתה תשוב ותשמע בקול ה'", מדבר אל ישראל. הפנימיות של הקללות מצויה בבחינת הנסתר, בהמשכת החיות מן הנסתר אל הגלוי.

וזוהו בקול גוי' [וגוי' / גומר] והם בחינת ה ברכות שבקללות (עי' [עייין] במ"ש ע"פ כי תשמע בקול^{33,34} וגוי' בפי' ראה, והנה ברכות אלו הוא ע"ד מ"ש בגמ' [בגמרא] פ"ק [פרק קמא] דמ"ק [דמועד קטן] ד"ט ע"ב הנך כולהו ברכתא נינהו³⁵ כו',

וזוהו [פירוש] "בקול" וכו', והן בחינת הברכות שבקללות. (ראו מה שנכתב על הפסוק "כי תשמע בקול" וכו' בפרשת ראה. והנה, ברכות אלו הן על דרך מה שנאמר בגמרא, בפרק הראשון של מועד קטן, דף ט ע"ב: "כל אלו ברכות הן" וכו';

המילה "בקול" מצביעה על הפנימיות של הקול: הברכות הנסותרות בתוך הקללות. הוא מפנה למאמרו בפרשת ראה על "כי תשמע בקול", ולגמרא במועד קטן ט ע"ב, שם בירכו חכמים תלמיד צעיר בדברים שנשמעו קללות, ואביו אמר לו: "כל אלו ברכות הן".

והיינו שהברכה היא מבחי' סתום,³⁶ ומהרש"א [ומהרש"א] שם פי' והם עשו כן לחדודי כו', ויותר נראה כפשטן לפי שהברכה באופן זה היא מבחי' סתום).

כלומר, הברכה היא מבחינת הנסתר. המהרש"א שם פירש שהם עשו כך כדי לחדד [אותו] וכו'; אך נראה יותר לפרש את הדברים כפשוטם, שכן ברכה באופן זה היא מבחינת הנסתר.

ברכה כזאת באה מן הנסתר, ולכן היא נראית כמלוכשת בקללה. המהרש"א מסביר שהחכמים דיברו כך כדי לחדד את מחשבתו של הצעיר; אדמו"ר הזקן מעדיף לפרש את דבריהם כפשוטם, כברכות אמת שמקורן בבחינת הנסתר.

והנה ידוע שהתורה נק' לחם והיא מחיה את הנשמה כמזון הגשמי שמחיה את הגוף אף שהלחם הוא בחי' צומח והאדם הוא בחי' חי מדבר

והנה ידוע שהתורה נקראת לחם והיא מחיה את הנשמה, כשם שמזון גשמי מחיה את הגוף. ואף שהלחם הוא מבחינת הצומח, ואילו האדם הוא מבחינת חי המדבר,

שאלה חדשה: התורה נקראת "לחם" ומזינה את הנשמה, כפי שמזון מזין את הגוף. אולם הלחם שייך לעולם הצומח, ואילו האדם הוא ברייה חיה ומדברת, מדרגה נעלית יותר.

והוא נגד השכל, לכאורה שיהא החי מדבר ניזון ומקבל חיות מן דבר שהוא למטה ממנו במדרגה,

לכאורה הדבר מנוגד לשכל: כיצד ייתכן שחי המדבר ייזון ויקבל חיות מדבר הנמוך ממנו במדרגה?

נראה שאין זה הגיוני שברייה נעלית תקבל את חיותה מדבר נמוך ממנה.

אך אמנם הענין הוא שבאמת תבואת הארץ שרש חיותם הוא ממקום גבוה מאד אלא שנפלו בשבירה להצמיח החטה,

אולם, לאמיתו של דבר, שורש החיות של תבואת הארץ הוא ממקום גבוה מאוד, אלא שהיא נפלה בשבירה כדי להצמיח את החיטה.

התשובה היא ששורש תבואת הארץ נעלה מאוד, אך הוא נפל בשבירה, כלומר בשבירת הכלים שבקבלה, ונפילה זו היא שמצמיחה את החיטה. מה שמזין את האדם הוא השורש הנעלה הגנוז בתוך התבואה.

וכן בענין התורה שנק' לחם ומזון להנשמה הוא גי'כ על דרך הנ"ל שסודות התורה נשתלשלו בדברים גשמיים איסור והיתר טומאה וטהרה כו'.

וכך גם בתורה, הנקראת לחם ומזון לנשמה: גם בה הדבר הוא על דרך האמור לעיל, שסודות התורה השתלשלו והתלבשו בעניינים גשמיים — איסור והיתר, טומאה וטהרה וכו'.

התורה פועלת באותו אופן: סודותיה השתלשלו שלב אחר שלב והתלבשו בדינים גשמיים של איסור והיתר, טומאה וטהרה. כוחה להזין את הנשמה נובע מן השורש הנעלה הגנוז בתוך הדינים האלה.

ועמ"ש מזה ע"פ וידבר משה אל ראשי המטות.^{37,38} וכ"ז [וכל זה] מפני שנפלו בשבירה פ"י מחמת שבירת לוחות הראשונות שהיו מתחלה חירות ממלאך המות^{39,40} ומחמת שבירתן נתלכשה התורה בדברים גשמיים,

וראו מה שנכתב על כך על הפסוק "וידבר משה אל ראשי המטות". וכל זה מפני שנפלו בשבירה, כלומר, מחמת שבירת הלוחות הראשונים, שבהם הייתה בתחילה "חירות ממלאך המוות"; ומשנשכרו התלכשה התורה בעניינים גשמיים,

הוא מפנה למאמרו על הפסוק "וידבר משה אל ראשי המטות" (לקוטי תורה, מטות). נפילת התורה התרחשה בעקבות שבירת הלוחות הראשונים: המדרש דורש את המילה "חרות" שעל הלוחות כ"חירות" ממלאך המוות; לאחר שנשכרו, התורה התלכשה בעניינים גשמיים.

(וכמ"ש בלק"ת [בלקוטי תורה (להאריז"ל)] פ' תשא⁴¹ שסוד שבירת הלוחות הי' [היה] כעין שבירת הכלים כו' ע"ש, ועמ"ש מענין חרות על הלוחות בביאור ע"פ אם בחקתי).⁴²

(וכפי שנכתב בלקוטי תורה של האריז"ל, פרשת כי תשא, שסוד שבירת הלוחות היה דומה לשבירת הכלים וכו'; עיינו שם. ועיינו גם במה שנכתב בעניין "חרות על הלוחות" בביאור על הפסוק "אם [תלכו] בחוקותי".)

בסוגריים הוא מצטט את לקוטי תורה של האריז"ל על כי תשא (הקטע המתחיל "והלוחות מעשה אלקים", כפי שמזהה אותו הערת כ"ק קה"ת): שבירת הלוחות הייתה דומה לשבירת הכלים. הוא מפנה גם לביאור שלו על "אם תלכו בחוקותי", המופיע קודם לכן בפרשה זו, בעניין האותיות שנחרתו בלוחות.

וזהו בשברי לכם מטה לחם⁴³ מטה לחם הוא עץ החיים בחי' סתים ובשבירת עץ החיים שהוא שבירת הלוחות נפלה ונשתלשלה בדברים גשמיים כו':^{44,45}

זהו [פירוש] הפסוק "בשברי לכם מטה לחם": מטה לחם הוא עץ החיים, בחינת הנסתר; ובאמצעות שבירת עץ החיים, שהיא שבירת הלוחות, [התורה] נפלה והשתלשלה אל תוך עניינים גשמיים וכו'.

כעת הפסוק מתפרש כך: "מטה לחם" הוא עץ החיים, הבחינה הנסתרת שבתורה. כאשר "אני שובר" אותו, כשם שהלוחות נשכרו, התורה נופלת ומשתלשלת אל תוך עניינים גשמיים; ירידה זו היא שמאפשרת לה להיות לחם לנפש.

קטע 3 • 41-5

לחם אפוי

4 ב ואפו עשר נשים.⁴⁶ פ"י ואפו כי הנה התורה נק' לחם^{47,48} חטה⁴⁹ שהוא כ"ב אותיות התורה כמנין חט"ה.⁵⁰

2. "ועשר נשים תאופינה". פירוש "תאופינה": התורה נקראת לחם חיטים, והכוונה לעשרים ושתיים אותיות התורה, כמניין המילה "חיטה".

החלק השני נפתח במילים הבאות בפסוק: "ועשר נשים תאופינה". התורה נקראת "לחם חיטים", מפני שהמילה "חיטה" עולה בגימטריה 22 (8 + 9 + 5) — כמספר אותיות התורה.

והענין כי האוכל עיסה שלא נאפית עדיין אינה מתעכלת במעיו כלל ואינה נבלע באבריו להיות ממנה דם הנפש

העניין הוא שכאשר אדם אוכל בצק שעדיין לא נאפה, הוא כלל אינו מתעכל במעיו ואינו נספג באיבריו באופן שייווצר ממנו דם הנפש;

המשל הוא שבצק שאינו אפוי אינו יכול להתעכל. הוא אינו נספג באיברי הגוף ואינו נעשה "דם הנפש" — הדם הנושא את חיותו של האדם.

אבל האוכל אחר אפייתו הוא מתעכל במעיו ונבלע באבריו להיות ממנו דם הנפש והיו לאחדים ממש.

אבל כאשר אדם אוכל אותו לאחר שנאפה, הוא מתעכל במעיו ונספג באיבריו, כך שנוצר ממנו דם הנפש, והם נעשים לאחד ממש.

הלחם האפוי מתעכל, נספג באיברים ונעשה לדם הנפש של האדם, המאוחד עמו לגמרי. האפייה היא שהופכת את המזון לחלק מן האדם שאוכל אותו.

5 וכן הענין במזון הנפש שהיא התורה שכשאינה אפוייה אצל האדם כמו שית' לקמן,⁵¹ אף אם הוא אדם שלומד תורה הרבה אינה מתאחדת עמו

כך גם בעניין מזון הנפש, שהיא התורה: כאשר התורה אינה אפוייה אצל האדם, כפי שיתבאר בהמשך, אף אם הוא מרכה ללמוד תורה, היא אינה מתאחדת עמו;

כך גם לגבי מזון הנפש, התורה: אם התורה אינה "אפוייה", אפילו אדם שלומד תורה הרבה אינו מתאחד עמה. מהי ה"אפייה" יתבאר בפסקאות הבאות.

אלא היא ענין בפ"ע [בפני עצמו] והוא בפני עצמו ואינו מקבל חיות כלל ממנה כענין הלחם הגשמי שלא נאפה עדיין כלל, אבל כשהתורה אפוייה אצל האדם היא נבלעת בכל רמ"ח אבריו והיו לאחדים ממש כניל.

אלא היא דבר בפני עצמו והוא דבר בפני עצמו, והוא אינו מקבל ממנה חיות כלל, כמו לחם גשמי שעדיין לא נאפה כלל. אבל כשהתורה אפוייה אצל האדם, היא נבלעת בכל רמ"ח איבריו, והם נעשים ממש לאחד, כנזכר לעיל.

כל עוד התורה אינה אפוייה, היא נשארת דבר נפרד ממנו, והוא אינו מקבל ממנה חיות, כמו בצק שלא נאפה. כשהתורה אפוייה, היא נבלעת בכל רמ"ח איבריו — המניין המסורתי של איברי הגוף — ונעשית ממש לאחד עמו.

קטע 4 • 61-7

האש, התנור ועשר הנשים

6 וזהו שאמרו חז"ל [חכמינו זכרונם לברכה] על פסוק ערוכה בכל ושמורה⁵² אם ערוכה בכל רמ"ח אבריו היא

שמורה⁵³ וכו'. וכמשנ"ת [וכמו שנתבאר] ע"פ ושבתה הארץ.⁵⁴

זהו שאמרו חז"ל על הפסוק "ערוכה בכל ושמורה": אם היא ערוכה בכל רמ"ח אבריו, היא שמורה וכו'. וכפי שנתבאר על הפסוק "ושבתה הארץ".

חז"ל פירשו את הביטוי "ערוכה בכל ושמורה" כך: אם התורה "ערוכה" בכל רמ"ח איבריו של האדם, היא שמורה, כלומר אינה נשכחת. זו תורה שנעשתה חלק בלתי נפרד מן האדם כולו. הוא מפנה גם לדינונו על הפסוק "ושבתה הארץ".

ולהבין ענין האפיה הוא ענין אמרם ז"ל [זכרונם לברכה / זכרונם לברכה] כי התורה נתנה אש שחורה⁵⁵ על גבי אש לבנה,^{56, 57}

כדי להבין את ענין האפיה, יש לבאר את דברי חז"ל שהתורה ניתנה כאש שחורה על גבי אש לבנה.

כדי להסביר את ה"אפיה", הוא מביא את דברי חז"ל שהתורה ניתנה כאש שחורה על גבי אש לבנה. האש היא זו שאופה.

(ועי' בהרמ"ז [בהרב משה זכות] פ' עקב דף ע"ב סע"ב [סוף עמוד ב]). פ"י אש שחורה חכמה סתימאה ע"ג אש לבנה הוא אבא. וא"כ פ"י וענין אש שחורה הוא ע"ד ישת חשך סתרו⁵⁸ ועמ"ש מזה ג"כ בד"ה שחורה אני ונאווה^{59, 60} ע"ש).

(ועיין בהרמ"ז, פרשת עקב, דף ע"ב ע"ב. פירוש הדבר: אש שחורה היא חכמה סתימאה, על גבי אש לבנה, שהיא אבא. ואם כן, משמעותה ועניינה של אש שחורה הם על דרך "ישת חושך סתרו"; ועיין גם במה שנכתב על כך במאמר המתחיל "שחורה אני ונאווה").

בסוגריים מובא הרמ"ז (רבי משה זכות), על פרשת עקב (דף ע"ב ע"ב), כמזהה את האש השחורה עם חכמה סתימאה, ואת האש הלבנה שמתחתיה עם אבא. לפי זה, האש השחורה היא על דרך "ישת חושך סתרו": השחרות מבטאת הסתר. הוא מפנה גם למאמר "שחורה אני ונאווה".

והנה ענין אש שחורה הוא אש מסותרת ונעלמת בלב כל א' ואחד מישראל באהבה ותשוקה לדבקה בו ית', שאף שהוא טרוד בעסקיו הגשמיים

והנה, עניינה של אש שחורה הוא אש נסתרת ונעלמת בלבו של כל אחד ואחד מישראל, כאהבה וככמיהה לדבקות בו יתברך. ואף שהוא טרוד בענייניו הגשמיים,

הוא מיישם זאת כנפש: ה"אש השחורה" היא אהבה נסתרת ונעלמת בלבו של כל יהודי, כמיהה לדבקות בה', הקיימת גם כשהוא טרוד בענייניו הגשמיים.

כי לבו בוער תמיד לאהבת ה' כמ"ש צעק לבם אל⁶¹ אדני כי הלב צועק בהעלם והסתר לדבקה בו ית' ונקי חולת אהבה וכמ"ש סמכוני באשיות⁶² וגוי כי חולת אהבה אני

הרי לבו בוער תמיד באהבת ה', כמו שנאמר: "צעק לבם אל אדני"; הלב צועק בהסתר ובהעלם, כדי לדבוק בו יתברך. וזה נקרא "חולת אהבה", כמו שנאמר: "סמכוני באשיות וגוי כי חולת אהבה אני".

לבו בוער תמיד באהבה זו, כפי שנאמר "צעק לבם אל אדני": הלב, ולא הפה, הוא שצועק בהסתר. וזהי מחלת האהבה שבשיר השירים: "סמכוני באשיות... כי חולת אהבה אני".

(וזהו ענין אני ישנה⁶³ ואעפ"כ [ואף על פי כן] ולבי ער. ועמ"ש ע"פ ציון במשפט תפדה),⁶⁴ ובאהבה זו המסותרת ובווערת אשר רשפיה רשפי אש⁶⁵ שלהבת י"ה שמתלהב ובווער תמיד לדבקה בו ית' בזה יוכל האדם לאפות לחם חטה

(וזהו ענין "אני ישנה", ואף על פי כן "ולבי ער". ועיין במה שנכתב על הפסוק "ציון במשפט תפדה"). ובאהבה נסתרת ובווערת זו, אשר "רשפיה רשפי אש שלהבת י"ה", והיא מתלהטת ובווערת תמיד כדי לדבוק בו יתברך, יכול האדם לאפות לחם חטה,

זהו גם "אני ישנה ולבי ער": כלפי חוץ ישנה, אך בפנים ערה. הוא מפנה גם למאמרו על הפסוק "ציון במשפט תפדה". אהבה נסתרת זו היא "שלהבת י"ה" שבשיר השירים, הבוערת תמיד; ובאמצעותה יכול האדם לאפות את לחם החטה של התורה.

שהיא התורה וכשיאפה האדם את התורה בשלהבת האהבה אליו ית', בזה יוכלו דברי תורה במעיו והיו לאחדים עמו.⁶⁶

שהוא התורה. וכאשר האדם אופה את התורה בשלהבת האהבה אליו יתברך, דברי התורה נספגים במעיו ונעשים לאחדים עמו.

תורה שנלמדת בשלהבת האהבה הזאת "נאפת": דבריה נספגים באדם ונעשים לאחד עמו. הערת קה"ת משווה זאת לפסוק "ותורתך בתוך מעיי" (תהלים מ"ט).

7 וזהו ואפו לחמכם⁶⁷ פי' התורה בתנור אחד פי' בחמימות האהבה⁶⁸ הבאה מהתבוננות של אחד יחודו של עולם.

זהו [פירוש] "ואפו לחמכם" — כלומר, התורה — "בתנור אחד", היינו בחמימות האהבה הבאה מתוך ההתבוננות ב"אחד", באחדותו של העולם.

"ואפו לחמכם" — התורה — "בתנור אחד": התנור הוא חמימות האהבה הבאה מהתבוננות באחדותו של ה', ב"אחד", אחדותו של העולם. ההתבוננות מציתה את האהבה שאופה את התורה.

וענין עשר נשים הוא שבנפש כל אחד ואחד מישראל יש עשר בחינות שלש אמות ושבע כפולות^{69,70} ובעשרה דברים אלו יהיה האפיה הנ"ל ויהיו בחי' אלו בחי' נוקבא שידע שבאמת אין הטוב שלו.

וענין "עשר נשים" הוא שבנפשו של כל אחד ואחד מישראל יש עשר בחינות — שלוש אמות ושבע כפולות — ובעשר בחינות אלו תתרחש האפייה האמורה. בחינות אלו יהיו בחינת נוקבא: עליו לדעת שבאמת אין הטוב שלו.

"עשר נשים" הן עשר בחינות שבכל נפש יהודית, המכוננות במונחי ספר יצירה הנוגעים לאותיות: שלוש "אמות" ושבע "כפולות". כפי שמסביר התניא, פרק ג, במונחים אלה, הן שלוש הכוחות השכליים של הנפש ושבע המדות שלה. כל העשר משתתפות באפייה, והן "נשים" — בחינת המקבל, נוקבא: על האדם לדעת שהטוב אינו שלו.

דהיינו התשוקה לדבקה בו ית' אינו מעצמו ועבודתו רק בעל האמת נותן לו האמת.

כלומר, התשוקה לדבוק בו יתברך אינה באה ממנו ומעבודתו; רק בעל האמת נותן לו את האמת.

גם התשוקה שלו לדבוק בה' ועבודתו אינן באות ממנו; רק "בעל האמת נותן לו את האמת". כמו מקבל, אין לו דבר משלו.

קטע 5 • 811

לא משלו; במשקל; חדשה תמיד

8 וזהו היה בעיניך כרשע⁷¹ אפילו אם אחד לומד תמיד תורה ומתפלל תמיד מ"מ היה בעיניך כרשע.

זהו פירוש "והיה בעיניך כרשע": גם אם אדם לומד תורה ומתפלל ללא הרף, עליו להיות בעיניו כרשע.

לכן אומרים חז"ל: "והיה בעיניך כרשע" — גם מי שלומד ומתפלל ללא הרף צריך לראות את עצמו כך.

אבל הרע בעצמו שעושה שלו הוא כי הוא מעצמו, וזהו שלהבת⁷² י"ה כי השלהבת לאהבת

אבל הרע עצמו הוא שהוא עושה אותו לשלו, כאילו הוא נובע ממנו עצמו. זהו פירוש "שלהבת יה": שהרי שלהבת האהבה ל-

הרע אינו בלימוד או בתפילה, אלא בכך שאדם רואה אותם כשייכים לו, כאילו באו ממנו. "שלהבת יה" מלמדת את ההפך: שלהבת האהבה לה' נובעת מיה, מה', ולא מן האדם.

ה' הוא מן י"ה וכשיהי' [וכשיהיה] בעצמו בחי' מקבל לכד ולא בחי' יש בפ"ע [בפני עצמו] יוכל לבוא לידי אפייה הנ"ל, ועיין מ"ש סד"ה שימני כחותם.

ה' היא מיה. וכאשר האדם עצמו נמצא בבחינת מקבל בלבד, ולא בבחינת יש בפני עצמו, הוא יוכל להגיע לאפייה האמורה לעיל. ועיין במה שכתוב בסוף המאמר המתחיל "שימני כחותם".

כאשר אדם הוא בבחינת מקבל בלבד, ולא יש בפני עצמו, הוא יכול "לאפות" את התורה שלו. הכוונה היא לסוף המאמר על "שימני כחותם", תחילתו של אותו פסוק העוסק ב"שלהבת יה".

והשיבו לחמכם במשקל⁷³ פיי⁷⁴ ששיב התורה עיי אפייה הנ"ל ממטה למעלה בבחי' משקל כמ"ש ושקל בפלס הרים⁷⁵ שהוא בבחי' שלמעלה מבחי' הרים שבו שוקל הרים ונקרא מתקלא^{76,77} בזהר

"והשיבו לחמכם במשקל": כלומר, באמצעות האפייה האמורה לעיל הוא ישיב את התורה מלמטה למעלה, בבחינת משקל, ככתוב "ושקל בפלס הרים". זו בחינה שלמעלה מבחינת ההרים, שבה הוא שוקל את ההרים; ובזהר היא נקראת מתקלא (המאזניים).

"והשיבו לחמכם במשקל": באמצעות האפייה האדם מעלה את התורה מלמטה למעלה, אל בחינת "משקל", כמו בפסוק "ושקל בפלס הרים". המאזניים נמצאים למעלה מן ההרים שהם שוקלים; בזהר נקראת בחינה זו מתקלא, "המאזניים".

(בפ' תרומה קע"ו ב' האזינו דר"צ ע"א. ועמ"ש בד"ה לבך יהגה אימה. איה סופר איה שוקל⁷⁸ ומ"ש בד"ה אתם נצבים^{79,80} בענין ושקל בפלס ועמ"ש בענין תנופת שתי הלחם ע"פ והניף הכהן אותם),^{81,82} ואכלתם ולא תשבעו ע"ד אוהב כסף⁸³ כו'.

(בפרשת תרומה, קע"ו ע"ב; האזינו, ר"צ ע"א. ועיין במה שכתוב במאמר המתחיל "לבך יהגה אימה": "איה סופר איה שוקל"; ובמה שכתוב במאמר המתחיל "אתם נצבים", בעניין "ושקל בפלס"; ועיין במה שכתוב בעניין תנופת שתי הלחם, על הפסוק "והניף הכהן אותם"). "ואכלתם ולא תשבעו" — על דרך "אוהב כסף" וגו'.

הקטעים מן הזהר נמצאים בפרשת תרומה, שם מתחיל ספרא דצניעותא, ובהאזינו (אדרא זוטא). הוא מפנה גם למאמרים "לבך יהגה אימה", "אתם נצבים" ולמאמר העוסק בתנופת שתי הלחם של שבועות. אחר כך בא "ואכלתם ולא תשבעו", כמו "אוהב כסף לא ישבע כסף": ככל שיש לאדם יותר, כך הוא רוצה יותר.

כן באהבתה תשגה תמיד⁸⁴ לחזור פעמים רבות אין מספר. ובכל פעם יהיו בעיניו כחדשים ממש ולא ישבע נפשו בהם לעולם.

כך גם "באהבתה תשגה תמיד": לחזור על התורה פעמים רבות מספור. ובכל פעם יהיו דבריה בעיניו חדשים ממש, ונפשו לא תשבע מהם לעולם.

כך הוא גם ביחס לתורה: "באהבתה תשגה תמיד". יש לחזור עליה פעמים רבות מספור, ובכל פעם דבריה צריכים להיות חדשים ממש בעיניו, ונפשו לא תשבע מהם.

וכמ"ש אל תבוז כי זקנה אמך.^{85,86} וגם שלא יהיה בבחי' זקנה. וכמאמר רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] ומי איכא זקנה קמיה⁸⁷ כו'.

וכמו שכתוב: "אל תבוז כי זקנה אמך". וגם שלא תהיה התורה בבחינת זקנה; וכמאמר חז"ל: "ומי איכא זקנה קמיה" וכו'.

כמו שנאמר "אל תבוז כי זקנה אמך": התורה לעולם אינה צריכה להיעשות "זקנה" בעיני הלומד. חז"ל אומרים שאין זקנה לפני ה'.

שהוא ית' למעלה מהזמן ואין הזמן מושל בו להזקינו. אבל בלאו הכי אינו מקבל חיות מן התורה כי וכבודי לאחר לא אתן⁸⁸ כו':⁸⁹

שהרי הוא ית' למעלה מהזמן, והזמן אינו שולט בו כדי להזקינו. אבל אם לא כן, האדם אינו מקבל חיות מן התורה, כי "וכבודי לאחר לא אתן" וכו'.

ה' הוא למעלה מהזמן, והזמן אינו מזקין אותו; לכן התורה, שהיא חכמתו, לעולם אינה צריכה להזדקן בעיני הלומד. בלי כל זאת האדם אינו מקבל חיות מן התורה, כי "וכבודי לאחר לא אתן": מי שנשאר "אחר", יש בפני עצמו, אינו מקבל אותה.

בעבודה

אין די בלימוד תורה בכמות גדולה: התורה צריכה להיות "אפוייה". על האדם ללמוד בחמימות של האהבה הנסתרית לה' שיש בכל יהודי, המתעוררת מהתבוננות באחדות ה', בכל עשר כוחות נפשו, מתוך ידיעה שאפילו האהבה והעבודה שלו אינן שלו, אלא ניתנו לו מאדון האמת. אז התורה נעשית לאחד איתו; ועליו לשוב אליה שוב ושוב, למצוא אותה חדשה בכל פעם ולא לשבוע ממנה לעולם.

שאלות לשיחה

1. איך ייתכן שפסוק המתאר רעב יהיה, בממד הנסתר שלו, ברכה? מה מוסיף לכך הסיפור שבמסכת מועד קטן?
2. מדוע לחם, שמקורו בעולם הצומח, יכול להזין אדם, וכיצד מיישם אדמו"ר הזקן את הדבר ביחס להלכות הגשמיות שבתורה?
3. מה ההבדל בין תורה "אפוייה" לתורה שאינה אפוייה, גם אצל מי שלומד הרבה?
4. מדוע עשר כוחות הנפש צריכים להיות "נשים", כלומר מקבילים? כיצד משתלב "היה בעיניך כרשע" עם לימוד ותפילה תמידיים?
5. מה פירוש הדבר שהתורה לעולם אינה "מתיישנת" בעיני האדם, וכיצד הדבר קשור לכך שה' הוא למעלה מהזמן?

הערות

פסקה 1

1 בשברי לכם מטה לחם

ההערה מתארכת את אמירת המאמר לשנת תקנ"ה (1794-95) ומפנה לרשימת מאמרי אדמו"ר הזקן שבסוף אותו כרך (הערה 26).

הערת קה"ת

נאמרה בשנת תקנ"ה. ראה רשימת המאמרים שבסו"ס מאמרים קצרים ע' תריג הערה 26. באוה"ת ויקרא כרך-ד ע' אקפג בשינויים קלים ובהגהות אחרות.

2 בשברי לכם מטה לחם

"כאשר אשבור לכם את מטה הלחם, ואפו עשר נשים את לחמכם בתנור אחד, והשיבו לחמכם במשקל, ואכלתם ולא תשבעו". אחת מן הקללות שבתוכחה; המאמר מפרש כל אחד מחלקי הפסוק כברכה נסתרת.

Leviticus 26:26 ויקרא כ"ו:כו

בְּשִׁבְרִי לָכֶם מִטֶּה־לֶחֶם וְאָפוּ עֶשֶׂר נָשִׁים לַחֲמֶכֶם בְּתֵנּוֹר אֶחָד וְהִשְׁבִּיבוּ לַחֲמֶכֶם בְּמִשְׁקָל וְאָכְלֶתֶם וְלֹא תִשְׂבָּעוּ:

When I break your staff of bread, ten women shall bake your bread in one oven, and they shall deliver your bread again by weight; and ye shall eat, and not be satisfied

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ויקרא כו, כו.

3 לפי האמת אינם רק ברכות

ההערה מפנה לשם בעניין הרעיון שהקללות הן לאמיתו של דבר ברכות בלבד.

הערת קה"ת

ראה גם אוה"ת פ' ראה ע' תרמה ואילך לקו"ש ח"ז ע' 233. ח"ט ע' 137 שמבאר ענין זה.

4 תלת דרגין

ההערה על "שלוש מדרגות" מפנה לתוספות להערות שנדפסו בהמשך מהדורה זו; תוכנן אינו מובא כאן.

הערת קה"ת

ראה להלן תוספות להערות וציונים.

5 תלת דרגין מתקשראן דא בדא קוב"ה אורייתא וישראל וכו' כולהו דרגא על דרגא סתים וגליא

הזוהר (אחרי מות) מלמד ששלוש מדרגות קשורות זו בזו: הקדוש ברוך הוא, התורה וישראל, ולכל אחת מהן בחינה נסתרת ובחינה גלויה. אדמו"ר הזקן מחיל את "נסתר וגלוי" שבתורה על הקללות.

Zohar, Achrei Mot 49:296-50:305 ספר זוהר, אחרי מות מ"ט:רצ"ו-נ"ש

And Israel themselves are in two grades, corresponding to the two grades of the Torah, the disclosed and the undisclosed. To all who have been circumcised and stamped with the holy impress, we impart those things in the Torah which are on the surface, the letters and the plain contents and the precepts, and no more. This is indicated in the words, "He telleth his words to Jacob

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

6 סתימא דכל סתימין

הזוהר (יתרו) אומר שבשבת נשמות הצדיקים מתענגות בתענוגי עתיקא קדישא, "הנסתר מכל הנסתרים". כאן הביטוי מגדיר את מדרגת ה"נסתר".

Zohar II, 89a זח"ב פט, א

הערת קה"ת

זח"ב פט, א.

7 ולית מחשבה . . כלל

תפילתו של אליהו: "ריבון העולמים, אתה אחד, אך לא במספר... נסתר מעל כל הנסתרים; אין מחשבה משיגה אותך כלל". אדמו"ר הזקן משתמש בה כדי לתאר את מה שנמצא מעבר לכל השגה.

Tikkunei Zohar 17a:10-12 תקוני זוהר י"ז א:י"ב

אנת הוא עלאה על כל עלאין סתימא על כל סתימין. לית מחשבה תפיסא בך כלל. אנת הוא דאפיקת עשר תקונין. וקרינן לון עשר ספירן. לאנהגא בהון עלמין סתימין דלא אתגליין. ועלמין דאתגליין. ובהון אתכסיאת (נ"א אתכסייא) מבני נשא. ואנת הוא דקשיר לון ומיחד לון. ובגין דאנת מלגאו. כל מאן דאפריש חד מן חכריה מאלין עשר. אתחשיב ליה כאלו אפריש בך.

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

ראה ת"ז בהקדמה (ז, א).

פסקה 2

8 ובחיי גליא

המאמר "כי קרוב אליך הדבר מאוד" דן באותו ענין שבזוהר, שלפיו הקב"ה, התורה וישראל הם נסתרים ונגלים, ומסביר שלכל אחד מהם יש בחינות של סובב וממלא: ממלא, האור המתלבש ונתפס, נקרא "נגלה", ואילו סובב הוא למעלה מידעה ותפיסה.

הערת קה"ת

ראה לקמן פ' נצבים מו, א.

9 אין עוד מלבדו

"הראו לך לדעת כי הוי' הוא האלקים, אין עוד מלבדו". כאן מתברר שאפילו העולם הגשמי אינו נפרד מהאלקות.

Deuteronomy 4:35 דברים ד:ל"ה

אַתָּה הָרָאָתָ לְדַעַת כִּי הוּא הָאֱלֹקִים אֵין עוֹד מִלְבְּדוֹ:

Unto thee it was shown, that thou mightiest know that the L-RD, He is G-d; there is none else beside Him

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דברים ד, לה.

10 ומלכותו בכל משלה

"הוי' בשמים הכין כסאו, ומלכותו בכל משלה". שלטונו של ה' מגיע אל הכול, וגם אל העולם הגשמי.

Psalms 103:19 תהילים ק"ג:י"ט

ה' בַּשָּׁמַיִם הִכִּין כֶּסֶף וּמִלְכוּתוֹ בְּכָל מְשָׁלָה:

The L-RD hath established His throne in the heavens; And His kingdom ruleth over all

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קג, יח.

11 וכל מה שאנו רואים . . למעלה מן המקום לבחי"מ מקום

כפי שמוכח בהערה, אור התורה לומד מקטע זה שהחיות הרוחניות היא בחינת מקום: לא מקום גשמי, חס ושלו, אלא מקום רוחני, מופשט מגבולותיו של מקום גשמי, ובכל זאת בחינת מקום ממש — אלא שהיא רוחנית בלבד.

הערת קה"ת

הרי מבורר שהחיות רוחני בחי"מ מקום הוא ולא מקום גשמי ח"ו, אלא רוחני מופשט מגדר מקום גשמי ח"ו, ואעפ"כ הוא בחי"מ מקום ממש רק שהוא רוחני — אוה"ת נשא ע' רנו.

12 הנה מקום אתי

ה' למשה: "הנה מקום אתי ונצבת על הצור". אדמו"ר הזקן קורא זאת כמלמד שיש למעלה "מקום" רוחני.

Exodus 33:21 שמות ל"ג:כ"א

וַיֹּאמֶר ה' הִנֵּה מָקוֹם אֲתִי וְנִצַּבְתָּ עַל-הַצּוּר:

And the L-RD said: 'Behold, there is a place by Me, and thou shalt stand upon the rock

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות לג, כא.

13 ג"כ נקרא בחי"מ מקום

שם מסביר אדמו"ר הזקן את הביטוי "עושה רצונו של מקום": "מקום" הוא בחינת האור שממלא את כל העולמות, שכן "הוא מקומו של עולם ואין העולם מקומו". ועל הפסוק "הנה מקום אתי" הוא אומר שהבחינה המחיה את עולמות בריאה, יצירה ועשייה נקראת בחינת מקום.

הערת קה"ת

ראה לקמן שלח מג, א. ספר החקירה עד, ב. ואילך. ושם עו, א מביא קטע מכאן.

פסוקה 3

14 ברוך המקום

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

הגדה של פסח.

15 ברוך המקום

ההגדה, לפני ארבעת הכנים: "ברוך המקום, ברוך הוא". אדמו"ר הזקן מפרש את "ברוך" כהמשכה ממעל למקום אל תוך המקום.

Pesach Haggadah, Magid, The Four Sons 1 הגדה של פסח, מגיד, כנגד ארבעה בנים א'

בְּרוּךְ הַמָּקוֹם, בְּרוּךְ הוּא, בְּרוּךְ שֶׁנָּתַן תּוֹרָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל, בְּרוּךְ הוּא. כְּנָגֵד אַרְבַּעַת בְּנֵי דְבַרָּה תּוֹרָה: אֶחָד חָכָם, וְאֶחָד רָשָׁע, וְאֶחָד תָּם, וְאֶחָד שְׁאִינּוֹ יוֹדֵעַ לְשִׂאוֹל.

Blessed is the Creator, blessed is he, blesses is he who gave the law to his people Israel, blessed is he whose law expresseth of these four different sorts of children. The wise, the wicked, the simple, and the one not having the capacity of asking

Pesach Haggadah (Public Domain) • A. Alexander 1787 (Public Domain)

16 ברוך ה' . . מן העולם ועד העולם

"ברוך הוי' אלקי ישראל מן העולם ועד העולם". כאן יש לקרוא זאת כהמשכה מלמעלה אל תוך עולם המקום והזמן.

Psalms 106:48 תהילים ק"ו:מ"ח

בְּרוּךְ-יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מִדֹּהַעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם וְאָמֵר כָּל-יְהוָה אֲמֵן הַלְלוּ-יָהּ:

Blessed be the L-RD, the G-d of Israel, from everlasting even to everlasting, and let all the people say: 'Amen.' Hallelujah

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קו, מח.

17 ענין מקום רוחני

ההערה מפנה לסוף המאמר בעניין מקום רוחני.

הערת קה"ת

ראה מצות האמנת אלקות בסופו. בדרך אמונה שם עו, א מציין לתו"א סה, ב כי רוחות הם ו"ק צפון ודרום ומעתיק שם הקטע מתו"א.

18 ע"פ וארא אל אברהם

שם מסביר אדמו"ר הזקן את דברי חז"ל שהקב"ה אחד בשבעת הרקיעים, בארץ ובארבע רוחות העולם: אלה שש הקצוות של העולם, תחום החלוקה, ובכל זאת אחדותו שורה ומתגלה בהם. שש הקצוות הן גשמיות וגם רוחניות, בחינות מעלה ומטה שבכל העולמות.

הערת קה"ת

תו"א נה, ב וכן מציין לזה בדרך אמונה שם ושם מעתיק לשון התו"א וז"ל "ובכ"ש עוד בתו"א פ' וארא בד"ה וארא אל אברהם בפ"י הוי' אחד שהוא אחד בשבעה רקיעים והארץ ובד' רוחות העולם שהם בחי' ו"ק כ"ו והם ו"ק גשמיים ו"ק רוחניים דהיינו בחי' מעלה ומטה שיש בכל העולמות" ע"ש שמעתיק עוד. ובסוף מסיים "ור"ל אף לא מעלה ומדרגה ולא כמ"ש המ"ג [פ"ח] שנק' הוא ית' מקום ע"ש המעלה ומדרגה כי בחי' מעלה ומדרגה שייך רק בהנמצאים וע"ס, אבל אצלו ית' שוה המעלה עם המטה" ע"ש בארוכה. וראה גם ד"ה וארא בסה"מ תקס"ב.

19 וארא אל אברהם

"וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב". פתיחת המאמר בתורה אור שאליו הטקסט מפנה, בעניין אחדות ה' בשמים, בארץ ובארבע רוחות העולם.

Exodus 6:3 שמות ו':ג

וַאֲרָא אֶל-אַבְרָהָם אֶל-יִצְחָק וְאֶל-יַעֲקֹב בָּאֵל שְׁדֵי וְשְׁמִי ה' לֹא נִודַעְתִּי לָהֶם:

and I appeared unto Abraham, unto Isaac, and unto Jacob, as G-d Almighty, but by My name Havayah I made Me not known to them

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

20 ויאמר משה אכלוהו היום

המאמר פותח בשאלה מדוע המן לא ירד בשבת, ומה מוסיפות המילים "אכלוהו היום", שהרי אכלו אותו בכל יום. בהמשך הוא עוסק באכילה הנספגת באיברים, כאשר המזון מתעכל ונעשה דם, "שהוא הנפש", ומשווה בין אכילת ימות החול לאכילת שבת — אותו דימוי של עיכול שמאמר זה חוזר אליו בחלקו השני.

הערת קה"ת

תו"א סה, ב.

21 ויאמר משה אכלוהו היום

”ויאמר משה אכלוהו היום כי שבת היום להוֹיִי“. הדברים נאמרו על המן; זוהי פתיחת המאמר בתורה אור לפרשת בשלח שאליו הטקסט מפנה.

Exodus 16:25 שמות ט"ז:כ"ה

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֲכָלְהוּ הַיּוֹם כִּי־שַׁבַּת הַיּוֹם לַה' הַיּוֹם לֹא תִמְצָאֻהוּ בַּשָּׂדֶה:

And Moses said: 'Eat that to-day; for to-day is a sabbath unto the L-RD; to-day ye shall not find it in the field

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

22 בד"ה השמים כסאי

המאמר שואל כיצד אפשר לומר על הקבי"ה "כסאי" ו"הדום רגליו", שהרי אינו מוגבל במקום ("הנה מקום אתי"): הוא מקומו של עולם ואין העולם מקומו), ומסביר שהתורה באה מן "השמים", שפירושם אש ומים.

הערת קה"ת

תו"א א, א.

23 השמים כסאי

"השמים כסאי והארץ הדום רגליו". זוהי פתיחת המאמר הראשון בתורה אור, שאליו הטקסט מפנה בעניין "אש ומים".

Isaiah 66:1 ישעיהו ס"ו:א'

כֹּה אָמַר ה' הַשָּׁמַיִם כִּסְאִי וְהָאָרֶץ הֶדְם רַגְלִי אֵי־זָה בֵּית אֲשֶׁר תִּבְנוּ־לִי וְאֵי־זָה מְנוּחָתִי:

Thus saith the L-RD: The heaven is My throne, and the earth is My footstool; where is the house that ye may build unto Me? And where is the place that may be My resting-place

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

24 דבחי מלכות נקי מקום

הזוהר (בשלח), על הפסוק "אל יצא איש ממקומו ביום השביעי", מביא את הפסוק "ברוך כבוד הוי" ממקומו" ואומר שמקום ידוע, שבו נודע כבוד העליון, נקרא "מקום". אדמו"ר הזקן מביא זאת כדי להסביר שמלכות נקראת "מקום".

Zohar, Beshalach 28:408-418 ספר זוהר, בשלח כ"ח:ת"ח-ת"י"ח

25 דבחי מלכות נקי מקום

הזוהר (ויקהל), על אותו פסוק, מבחין בין "הנה מקום אתי", מקום נסתר ונעלה מאוד, לבין "המקום" שלמטה, שבו נודע כבוד העליון.

Zohar, Vayakhel 18:238-246 ספר זוהר, ויקהל י"ח:רל"ח-רמ"ו

26 בזהר בשלח דס"ג ע"ב

על קטע זה בזהר כתב אור התורה: "משמע שבחינת מלכות נקראת מקום".

הערת קה"ת

"משמע דבחי מלי נקי מקום", — אוה"ת ויקרא-ב ע' תרנז.

27 בזהר ויקהל דר"ז ע"א

גם קטע זה בזהר מצוטט שם.

הערת קה"ת

מובא באוה"ת ויקרא-ב ע' תרנז.

28 ועי' בסש"ב ח"ב פ"ז

כפי שמסכמת ההערה, חיות המקום נמשכת רק מבחינת מלכות, "מלכותך מלכות כל עולמים". הפרק מגדיר "עולם" כמקום וזמן, ומייחס את חיות שניהם למלכות ה'.

הערת קה"ת

שחיות המקום נמשך רק מבחי מלכות מלכותך מכ"ע כו', וראה בדרך אמונה שם בארוכה.

29 בחי עשו שהוא בחי אלה

הזוהר (ויחי) מפרש את שאלת יעקב על בני יוסף, "מי אלה?", כראייתו מראש את מי שיאמרו על עגלי הזהב: "אלה אלקיך ישראל". "אלה" היא לשון עבודה זרה.

Zohar, Vayechi 35:365-36:376 ספר זוהר, ויחי ל"ה:שס"ה-ל"ו:שע"ו

30 טורי דפרודא

הזוהר (ויצא) מכנה את מה שנמצא למטה "ומשם נפרדו והיו לארבעה ראשים" (בראשית ב, י) בשם "הרי פירוד". כאן הביטוי מציין את הריבוי שמתנגד לקדושה.

Zohar I, 158a זח"א קנח, א

הערת קה"ת

זח"א קנח, א. ועל"ק פי ראה (ל, א) וש"נ. [כ].

31 נפשות עשו

"ויקח עשו את נשיו ואת בניו ואת בנותיו ואת כל נפשות ביתו". אנשיו של עשו מכונים "נפשות" בלשון רבים: ריבוי ה"אלה".

Genesis 36:6 בראשית ל"ו:ו'

וַיִּקַּח עֶשָׂו אֶת־נָשָׁיו וְאֶת־בָּנָיו וְאֶת־בָּנֹתָיו וְאֶת־כָּל־נַפְשׁוֹת בֵּיתוֹ וְאֶת־מִקְנֵהוּ וְאֶת־כָּל־בְּהֶמְתּוֹ וְאֶת־כָּל־קִנְיָנוֹ אֲשֶׁר רָכַשׁ בְּאֶרֶץ כְּנָעַן וַיֵּלֶךְ אֶל־אֶרֶץ מִפְּנֵי יַעֲקֹב אָחִיו:

And Esau took his wives, and his sons, and his daughters, and all the souls of his house, and his cattle, and all his beasts, and all his possessions, which he had gathered in the land of Canaan; and went into a land away from his brother Jacob.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ראה בראשית לו, ו.

32 ואתה תשוב ושמעת

"ושבת עד ה' אלקיך ושמעת בקול הוי' ועשית את כל מצוותיו". זהו הפסוק הבא לאחר שליחת הקללות לאויבים; הוא מצביע על הקול הפנימי והנסתר.

Deuteronomy 30:8 דברים ל"ח:

וְאַתָּה תָּשׁוּב וְשָׁמַעְתָּ בְּקוֹל ה' וְעָשִׂיתָ אֶת־כָּל־מִצְוֹתָיו אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְךָ הַיּוֹם:

And thou shalt return and hearken to the voice of the L-RD, and do all His commandments which I command thee this day.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דברים ל, ח.

33 ע"פ כי תשמע בקול

שם מציין אדמו"ר הזקן שהפסוק אומר "בקול" ולא "לקול". "קול" הוא המשכה מן ההעלם אל הגילוי; "לקול" הוא שמיעת המשכה החיצונית, ואילו "בקול" פירושו שמיעת פנימיות הקול, הנמשך מן הסתום, מאור אין סוף.

הערת קה"ת

לקו"ת ראה כג, ב.

34 כי תשמע בקול

”והיה אם שמוע תשמע בקול הוי אלקיך לשמור את כל מצוותיו. זהו הפסוק הפותח את המאמר בראש, שאליו מפנה הטקסט בעניין ”בקול”.

Deuteronomy 13:19 דברים י”ג:י”ט

כי תשמע בקול ה' אלקיך לשמר את כל מצוותיו אשר אנכי מצוך היום לעשות הישר בעיני ה' אלקיך:

when thou shalt hearken to the voice of the L-RD thy G-d, to keep all His commandments which I command thee this day, to do that which is right in the eyes of the L-RD thy G-d

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

35 הנך כולוהו ברכתא נינהו

חכמים בירכו תלמיד חכם צעיר במילים שנשמעו כקללות (”תורע ולא תקצור”), ואביו הסביר: ”כולן ברכות הן” (”יהיו לך בנים ולא ימותו”). אדמו”ר הזקן רואה בכך את הכרעה הנובעת מהמדרגה הנסתרת.

Moed Katan 9b:5 מועד קטן ט”ב:ה'

כי אתא לגבי אביו, אמר לקה: לא מפעיא דברוכי לא בירכו אבא צעורי צעורן. אמר לקה: מאי אמרו לך? הכי והכי אמרו לי. אמר לקה: הנה כולוהו ברכתא נינהו. תורע ולא תחצד: תוליד בנים ולא ימותו. תעיל ולא תיפוק: תעיל כלתא ולא לימותו בנה דליפקון. תיפוק ולא תעיל: תוליד בנתא ולא ימותו גובריהו וליהדרו לותיה.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

36 והנה ברכות אלו... מבחי' סתום

קטע זה, העוסק בברכות מועד קטן הנמשכות מן הבחינה הסתומה, מצוטט ומבואר שם.

הערת קה"ת

הובא ונתבאר בלקו"ש ח"א ע' 238 עיי"ש.

37 ע"פ וידבר משה אל ראשי המטות

המאמר עוסק בעצמותו של הקב"ה, "סתימו דכל סתימין", שאין מחשבה תופסת בו ("ישת חושך סתור"), ובתורה ובמצוות כלחם: "לכו לחמו בלחמי". התורה היא לחם ומזון לנפש, כשם שלחם גשמי מזין את הגוף.

הערת קה"ת

לקו"ת מטות פא, ב ואילך.

38 וידבר משה אל ראשי המטות

”וידבר משה אל ראשי המטות לבני ישראל”. זהו הפסוק הפותח את המאמר בלקוטי תורה, מטות, שאליו מפנה הטקסט בעניין התורה כלחם.

Numbers 30:2 במדבר ל"ב:

וידבר משה אל ראשי המטות לבני ישראל לאמר זה הדבר אשר צוה ה' And Moses spoke unto the heads of the tribes of the children of Israel, saying: This is the thing which the L-RD hath commanded.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

39 חירות ממלאך המות

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

שמו"ר מא, ט.

40 חירות ממלאך המות

על "חרות על הלוחות" דורש המדרש "חירות", ולפי דעה אחת — חירות

ממלאך המוות. עם שכירת הלוחות הראשונים אבדה חירות זו.

Shemot Rabbah 41:7 שמות רבה מ"א:ז'

... ר' יהודה ור' ירמיה ורבנן ר' יהודה אומר: אל תקרי חרות אלא חרות מן גליות. ר' נחמיה אומר: חירות ממלאך המות. ורבנן אומר: חירות מן היסורין. אמר רבי אלעזר בנו של ר' יוסי הגלילי: אם יבא מלאך המות ויאמר לפני הקב"ה: על חנם בראתני בעולם! הוא אומר: על כל אומה שבעולם השלטתי אותך, חוץ מאומה זו, שנתתי לה חירות. הוי, חרות על הלוחות. וירא העם כי בושש משה מהו כי בושש? באו שש שעות ולא ירד. למה? שהתנה עמהם למי יום אני מביא לכם את התורה, וכיון שבאו שש ...

The tablets were the work of G-d and the writing was the "writing of G-d, engraved on the tablets" (Exodus 32:16). "The tablets were the work of G-d." Rabbi Yehoshua ben Levi said: Each and every day, a Divine Voice emerges from Mount Horev and proclaims: 'Woe unto the creations for the affront to the Torah, as anyone who does not regularly engage in the Torah is ostracized from before the Holy One blessed be He,' as it is stated: "The tablets were the work of ... G-d."; see Tanhuma, Ki

Daat Shemot Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

41 בלק"ת פ' תשא

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

בד"ה והלוחות מעשה אלקים.

42 בביאור ע"פ אם בחקתי

הביאור על "אם בחוקתי תלכו" משווה בין התורה שבכתב, המשובת באותיות דיו על קלף, לבין "מכתב אלקים חרות על הלוחות", אותיות חקיקה. הדיו הוא דבר בפני עצמו, ולא חלק מחומר הקלף; לאחר הכתיבה הם נראים כאמורים, אך באמת הם שני דברים.

הערת קה"ת

לעיל מה, ד ואילך.

43 בשברי לכם מטה לחם

הפסוק שבמאמר: "בשברי לכם מטה לחם". כאן מטה לחם הוא עץ החיים, הרובד הנסתר של התורה.

Leviticus 26:26 ויקרא כ"ו:כ"ו

בשברי לכם מטה לחם ואפו עשר נשים לחמכם בתנור אחד והשיבו לחמכם במשקל ואכלתם ולא תשבעו:

When I break your staff of bread, ten women shall bake your bread in one oven, and they shall deliver your bread again by weight; and ye shall eat, and not be satisfied

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

44 ונתן ה' את כל האלות האלה על אויביך

"ונתן הוי' אלקיך את כל האלות האלה על אויביך ועל שונאיך אשר רדפוך". ברובד הגלוי, הקללות באות על אויבי ישראל ולא על ישראל.

Deuteronomy 30:7 דברים ל"ז:

ונתן ה' אלקיך את כל האלות האלה על אויביך ועל שונאיך אשר רדפוך:

And the L-RD thy G-d will put all these curses upon thine enemies, and on them that hate thee, that persecuted thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דברים ל, ז.

45 "אם בחוקותי תלכו ואת מצוותי תשמרו ועשיתם אותן". פתיחת הביאור המוקדם יותר בפרשה זו, שאליה מפנה הטקסט בעניין האותיות החקוקות בלוחות.

Leviticus 26:3 ויקרא כ"ו:ג

אם-בְּחֻקֹּתַי תֵּלְכוּ וְאֶת-מִצְוֹתַי תִּשְׁמְרוּ וְעִשִּׂיתֶם אֹתָם:

If ye walk in My statutes, and keep My commandments, and do them

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 4

46 ואפו עשר נשים

מתוך הפסוק שבמאמר: "עשר נשים תאפו לחמכם בתנור אחד". האפיה נעשית לדימוי של הפיכת התורה לאחת עם הלומד.

Leviticus 26:26 ויקרא כ"ו:כ"ו

בְּשִׁבְרִי לָכֶם מִטֶּה־לֶחֶם וְאָפוּ עֶשֶׂר נָשִׁים לַחֲמֶכֶם בְּתֵנּוֹר אֶחָד וְהָשִׁיבוּ לַחֲמֶכֶם בְּמִשְׁקָל וְאָכְלֹתֶם וְלֹא תִשְׂבְּעוּ:

When I break your staff of bread, ten women shall bake your bread in one oven, and they shall deliver your bread again by weight; and ye shall eat, and not be satisfied

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

47 התורה נקי לחם

על "משען לחם" (ישעיהו ג, א) אומרת הגמרא: אלו בעלי התלמוד, כפי שנאמר: "לכו לחמו בלחמנו". התורה היא לחם הנשמה.

Chagigah 14a חגיגה י"ד א

Bereshit Rabbah 43:7 בראשית רבה מ"ג:ז

ויברכהו ויאמר ברוך אברהם לאל עליון קונה שמים וארץ ממי קנאן? רבי אבא בשם רב כהנא ורי יצחק רבי אבא אמר: כאינש דאמר: פלן, עינוהי יאי, שעריה יאי. אמר רבי יצחק: היה מקבל את העוברים ואת השבים, ומשהיו אוכלים ושותין היה אומר להן: ברכו! והן אומרים לו: מה נאמר? והוא אומר להם: אמרו, ברוך אל עולם שאכלנו משלו! אמר לו הקב"ה: אני, לא היה שמי ניכר לבריותי, והכרת אותי בבריותי, מעלה אני עליך כאילו אתה שותף עמי בבריותי של עולם, הה"ד (בראשית יד): קונה שמים וארץ:

He blessed him, and he said: Blessed is Abram to G-d, the "Most High, Maker of heavens and earth" (Genesis 14:19). "He blessed him, and he said: Blessed is Abram to G-d, the Most High, Acquirer of heavens and earth" - from whom did He acquire them? Rabbi Abba in the name of Rav Kahana and Rabbi Yitzhak, Rabbi Abba said: It is like a person who says: The eyes of so-and-so are fair, his hair is fair. does not refer to acquisition, but to one's fixing and perfecting some- ... thing that

Daat Bereshit Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

הערת קה"ת

חגיגה יד, א. ב"ר מג, ז.

48 התורה נקי לחם

על כך שמלכיצדק הוציא "לחם ויין", אומרים חז"ל שהוא גילה לאברהם את התורה, כפי שנאמר: "לכו לחמו בלחמנו".

Bereshit Rabbah 43:6 בראשית רבה מ"ג:ו

מלכי צדק מלך שלם וגו' - הה"ד (תהלים מה) ובת צור במנחה פניך יחלו עשירי עם. ומלכי צדק מלך שלם, המקום הזה מצדיק את יושביו. מלכי צדק, אדוני צדק, צדק נקראת ירושלים, שנאמר (ישעיה א) צדק ילין בה מלך שלם. רבי יצחק הבבלי אומר: שנולד מהול. הוציא לחם ויין והוא כהן לאל עליון רבי שמואל בר נחמן ורבנן רבי שמואל אמר: הלכות כהונה גדולה גילה לו. לחם, זה לחם הפנים. ויין, אלו הנסכים. ורבנן אמרי: תורה גילה לו, שנאמר (משלי ט): לכו לחמו בלחמי ושתו ביין מסכתי. והוא כהן לאל ...

Malkitzedek king of Salem took out bread and wine, and he "was a priest of G-d, the Most High" (Genesis 14:18). "Malkitzedek king of Salem..." - that is what is written: "Daughter of Tzor, the wealthiest of the people will seek your favor with gifts" (Psalms 45:13.) the four kings, and who was distressed by them. "The wealthiest of the people," referring to Malkitzedek king of Salem, "will seek your favor with gifts," as he did in this verse (Yalkut Shimoni). "Malkitzedek king ... of Salem" - this place renders its

Daat Bereshit Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

49 לחם חטה

בתיקוני זוהר נאמר: "חטיטין דאורייתא, דאינון עשרין ותרין אתוון, חושבן דחטיטה": החכמים משליכים את התבן ואוכלים מבפנים את חטיי התורה.

Tikkunei Zohar 114b תיקוני זוהר קי"ד ב

50 כ"ב אותיות התורה כמנין חטה

הזוהר (בלק) שואל: "מהו חטיטה?" ומשיב שהיא כוללת את עשרים ושתיים האותיות.

Zohar III, 188b זח"ג קפח, ב

הערת קה"ת

תי"ו (תס"ט) קיד, ע"ב וע"ד. [כ]. וראה זח"ג קפח, ב.

פסוקה 5

51 כמו שיתי לקמן

בסוף סעיף 3 של אותו מאמר מסביר אדמו"ר הזקן שללא "אפיינה", התורה שהאדם לומד היא דבר בפני עצמו ונפשו היא דבר בפני עצמו, כפי שלחם שלא נאפה מונח בבטן ואינו נבלע בה; ושם הוא מפנה למאמר הזה על "עשר נשים תאפינה".

הערת קה"ת

ועד"ה כי תבואו בפי בהר [מ, ג] סופ"ג, יעו"ש. [כ].

פסוקה 6

52 ערוכה בכל ושמורה

מדברי דוד האחרונים: "כי ברית עולם שם לי, ערוכה בכל ושמורה". חז"ל מיישמים זאת על לימוד תורה.

II Samuel 23:5 שמואל ב כ"ג:ה

כִּי־לֹא־כֵן בִּיתִי עִם־אֵל כִּי בְרִית עוֹלָם שָׁם לִי עֲרוּכָה בְּכָל וְשִׁמְרָה כִּי־כָל־יִשְׁעִי וְכָל־חַפְצִי כִּי־לֹא יִצְמִיחַ:

56 התורה נתנה את שחורה על גבי אש לבנה

התלמוד הירושלמי מלמד שהתורה שנתן ה' למשה הייתה אש לבנה חקוקה באש שחורה, כפי שנאמר: "מימינו אש דת למוי". כאן אש זו נעשית לאש ש"אופה" את התורה.

Jerusalem Talmud Shekalim 6:1 תלמוד ירושלמי שקלים ו:א'

57 התורה נתנה את שחורה על גבי אש לבנה

רש"י על "אש דת": התורה נכתבה לפני ה' מקדם, באש שחורה על גבי אש לבנה.

Rashi on Deuteronomy 33:7-8 רש"י על דברים ל"ג:ז-ח'

וזאת ליהודה. סמך יהודה לראובן מפני ששניהם הודו על קלקול שבטים, שנאמר "אשר חקמים יגידו וגו' להם לבדם וגו' ולא עבר זר בתוכם" (איוב ט"ו); ועוד פירשו רבותינו שכל ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר היו עצמות יהודה מתגלגלין בארון מפני נדודי שקבל עליהם, שנאמר "וחטאתי לאבי כל הימים" (בראשית מ"ד), אמר משה מי גרם לראובן שיודה? יהודה וכו' (סוטה ז'): שמע ה' קול יהודה. תפלת דוד ושלמה ואסא מפני הכושים, ויהושפט מפני ...

וזאת ליהודה AND THIS IS FOR JUDAH — He mentioned Judah immediately after Reuben because both of them made confession of the wrong that was theirs, as it is said, (Job 15:18-15:19) "Because wise men have told their sins ... unto them alone [the land was given] and no stranger passed amidst them". Further our Rabbis explained that during the whole forty years that Israel was in the wilderness Judah's bones were moving about in his coffin because of the excommuni- cation that he had invoked upon himself, as it is

Pentateuch with Rashi's commentary by M. Rosenbaum and A.M. Silberman, 1929-1934 (Public Domain) • Pentateuch with Rashi's commentary by M. Rosenbaum and A.M. Silberman, 1929-1934 (Public Domain)

58 ישת חשך סתרו

"ישת חושך סתרו". השחרות מכטאת הסתרה: האש השחורה היא הבחירה הנסתרת.

Psalms 18:12 תהילים י"ח:י"ב

יִשְׁתַּחֲשֹׁךְ סִתְרוֹ סִבִּיבוֹתָיו סָכְתוֹ חֹשֶׁכ־מַיִם עָבִי שְׁחָקִים:

He made darkness His hiding-place, His pavilion round about Him; darkness of waters, thick clouds of the skies

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים יח, יב.

59 בדיה שחורה אני ונאווה

זהו המאמר שהטקסט מציין. הוא פותח במילים "שחורה אני ונאווה... אל תראוני שאני שחרחורת", מסביר אותן באמצעות האש השחורה שעל גבי האש הלבנה, וממשיך לעולם הבא כתענוגם הבלתי מוגבל של הנשמות בהשגת אלקות.

הערת קה"ת

לקרית שה"ש ד, ב ואילך.

60 שחורה אני ונאווה

"שחורה אני ונאווה, בנות ירושלים". זהו פתיחת המאמר בלקוטי תורה על אש שחורה, שאליו מתייחס הטקסט.

Song of Songs 1:5 שיר השירים א:ה'

שְׁחוֹרָה אֲנִי וְנֹאווָה בְּנוֹת יְרוּשָׁלַם כְּאֶהְיֶה קָדָר כִּירִיעוֹת שְׁלֹמֹה:

For is not my house established with G-d? For an everlasting covenant He hath made with me, Ordered in all things, and sure; For all my salvation, and all my desire, Will he not ?make it to grow

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמואל-ב כג, ה.

53 אם ערוכה . . היא שמורה

תלמיד שלמד בלחש נאמר לו: "וכי לא כתוב 'ערוכה בכל ושמורה' אם היא ערוכה בכל רמ"ח איברך — היא שמורה; ואם לא — אינה שמורה". תורה שממלאת את האדם כולו מתקיימת.

Eruvin 54a:1 עירובין נ"ד א:א'

בטשה בקה, אַמְרָה לְקַח: לא כך כתוב "ערוכה בכל ושמורה", אם ערוכה ברמ"ח אברים שלך — משתמרת, ואם לאו — אינה משתמרת. תנא: תלמיד אחד היה לרבי אליעזר שהיה שונה בלחש, לאחר שלש שנים שקב תלמודו.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

עירובין נד, א.

54 ושבתה הארץ

"כי תבואו אל הארץ אשר אני נותן לכם, ושבתה הארץ שבת להווי". זהו הפסוק במאמר שאליו מתייחס הטקסט.

Leviticus 25:2 ויקרא כ"ה:ב'

דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי תִבְאוּ אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן לָכֶם וְשָׁבְתָה הָאָרֶץ שְׁבַת לִי:

Speak unto the children of Israel, and say unto them: When ye come into the land which I give you, then shall the land .keep a sabbath unto the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

55 נתנה את שחורה ע"ג אש לבנה

המאמר "שחורה אני ונאווה" מסביר את הפסוק באמצעות דברי חז"ל שהתורה ניתנה כאש שחורה על גבי אש לבנה (תוך ציטוט שיר השירים רבה והוזהר, נשא קליב ע"א), ומחיל את אותו דפוס על "בני נברא עולם הבא".

הערת קה"ת

ירושלמי שקלים פ"ו, ה"א. ראה לקרית שה"ש ד, ב. רש"י בוזאת הברכה פסוק ב ד"ה אש דת. ושם בש"ש סוסי"ה פסוק טז. והדוגמא כלפי הקב"ה שחורת כעורב, יעו"ש. מירוש' שקלים (פ"ו סוה"א). ושם (פ"ח [סוה"ג]) דסוטה. ובילקוט ברכה [ע"ה"פ] ושה"ש [ה, יג רמז תתקט]. ובשהש"ר [ס] (פ"ה). ושם דבר (פ"ג סי' י"ג [י"ב]). ובריש מדרש כונן. [כ].

I am black, but comely, O ye daughters of Jerusalem, As the'
tents of Kedar, As the curtains of Solomon
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

61 צעק לכם אל אד' |

"צעק לכם אל ה'". זו זעקת הלב, ולא הפה: אהבה נסתרת.

Lamentations 2:18 איכה ב:י"ח

צֶעֶק לָכֶם אֶל־אֲדֹנָי חֹמַת בִּתְצִיּוֹן הוֹרִידִי כְנָחַל דִּמְעָה יוֹמָם וְלַיְלָה אֶל־
תַּתְּנִי פִּוּגַת לֶךְ אֶל־תִּדְם בִּתְעִינָה:

Their heart cried unto the L-rd: 'O wall of the daughter of
Zion, Let tears run down like a river Day and night; Give
thyself no respite; Let not the apple of thine eye cease

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

איכה ב, יח.

62 סמכוני באשיות |

"סמכוני באשיות, רפדוני בתפוחים, כי חולת אהבה אני". הכמיהה
הנסתרת של הנשמה לה'.

Song of Songs 2:5 שיר השירים ב:ה'

סִמְכוֹנִי בְּאִשִּׁיּוֹת רְפְדוֹנִי בְּתַפּוּחִים כִּי־חֹלֶת אֶהְבֶּה אָנִי:

Stay ye me with dainties, refresh me with apples; For I am'
'love-sick

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שה"ש ב, ה.

63 אני ישנה |

"אני ישנה ולבי ער". האהבה נסתרת, אך ערה בתוכו.

Song of Songs 5:2 שיר השירים ה:ב'

אָנִי יִשְׁנָה וְלִבִּי עֵר קוֹל דּוֹדִי דּוֹפֵק פֶּתַח־יְלִי אֲחֹתִי רִעְיָתִי יוֹנְתִי תַמָּתִי
שְׂרָאשִׁי נִמְלֵא־טֵל קְצוֹצֹתִי רְסִיסֵי לֵילָה:

I sleep, but my heart waketh; Hark! my beloved knocketh:
'Open to me, my sister, my love, my dove, my undefiled; For
my head is filled with dew, My locks with the drops of the
'night

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שה"ש ה, ב.

64 ציון במשפט תפדה |

"ציון במשפט תפדה, ושביה בצדקה". פתיחת המאמר שאליו מתייחס
הטקסט.

Isaiah 1:27 ישעיהו א:כ"ז

צִיּוֹן בְּמִשְׁפַּט תִּפְדֶּה וְשָׁכִיבָה בְּצִדְקָה:

Zion shall be redeemed with justice, And they that return of
her with righteousness

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

65 רשפי רשפי אש |

"רשפיה רשפי אש שלהבתיה". בפסוק המילה "שלהבתיה" כתובה כמילה
אחת; הטקסט קורא אותה "השלהבת של ה'" — האהבה הנוצרת לה'.

Song of Songs 8:6 שיר השירים ח:ו'

שִׁימֵנִי כַחֲתָם עַל־לִבְךָ כַּחֲתָם עַל־זְרוּעֶךָ כִּי־עֲזָה כַּמּוֹת אֶהְבֶּה קִשָּׁה
כְּשֶׂאוֹל קִנְיָאָה רִשְׁפֶּיהָ רִשְׁפֵּי אֵשׁ שְׁלֵהֲבֶתֶיהָ:

Set me as a seal upon thy heart, As a seal upon thine arm;
For love is strong as death, Jealousy is cruel as the grave;
The flashes thereof are flashes of fire, A very flame of the
.L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שה"ש ח, ו.

66 יובלעו ד"ת במעיו |

הערת קה"ת מפנה Psalms 40:9 למילים האלה.

Psalms 40:9 תהילים מ:ט'

לַעֲשׂוֹת־רְצוֹנְךָ אֱלֹהִי חֲפָצָתִי וְתוֹרָתְךָ בְּתוֹךְ מַעְיִ:

I delight to do Thy will, O my G-d; yea, Thy law is in my in-
'most parts

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ראה תהלים מ, ט.

פסקה 7

67 ואפו לחמכם |

מהפסוק שבמאמר: "עשר נשים יאפו לחמכם בתנור אחד". התנור הוא
חומה של אהבה.

Leviticus 26:26 ויקרא כ"ו:כ"ו

בְּשִׁבְרִי לָכֶם מִטֶּה־לֶּחֶם וְאָפוּ עֶשֶׂר נָשִׁים לֶחְמֶכֶם בְּתַנּוּר אֶחָד וְהִשְׁכִּיבוּ
לֶחְמֶכֶם בְּמִשְׁקָל וְאָכְלֶתֶם וְלֹא תִשְׂבְּעוּ:

When I break your staff of bread, ten women shall bake your
bread in one oven, and they shall deliver your bread again
by weight; and ye shall eat, and not be satisfied

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

68 פי בחמימות האהבה |

שם מפרש אדמו"ר הזקן את מנחת המאפה שנאפתה "בתנור" באמצעות
"עשר נשים יאפו לחמכם בתנור אחד": על האדם לעורר בלבו ניצוצות של
אש האהבה מבחינת "אחד", מגדולתו של מלך מלכי המלכים; הקטע הבא
מוסיף את חמימות הרחמים ("נכמרו רחמיו" של יוסף).

הערת קה"ת

ראה לעיל פי בהר מ, ג. אוה"ת פי שלח ע' תקמב.

69 שלש אמות ושבע כפולות |

התניא, פרק ג, מסביר שלכל בחינה בנפש יש עשרה כוחות, המקבילים
לעשר הספירות העליונות, המתחלקות ל"שלוש אמות ושבע כפולות":
חכמה, בינה ודעת ושבע המדות. הסבר זה מזהה את "עשר הנשים" עם
השכל והרגשות שבנפש.

הערת קה"ת

הלי בסי' יצירה כ"ה [פ"ה מ"ג]. [כ]. ראה תניא פרק ג.

70 שלש אמות ושבע כפולות

חלוקת האותיות בספר יצירה: "שלוש אמות ושבע כפולות ושתיים עשרה פשוטות". כאן שתי הקבוצות הראשונות מציגות את עשר הדרגות של הנפש.

Sefer Yetzirah 5:3 ספר יצירה ה"ג

שלש אמות שהם שלשה אבות שמהם יצא אש ורוח ומים, שלש אמות

ושבע כפולות ושנים עשר פשוטות:

Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain)

פסוקה 8

71 היי בעיניך כרשע

השבועה שניתנת לנשמה לפני לידתה: "היה צדיק ואל תהיה רשע; ואפילו כל העולם כולו אומר לך צדיק אתה, היה בעיניך כרשע".

Niddah 30b:25 נדה ל"ב:כ"ה

ומה היא השבועה שמשביעין אותה? תהי צדיק ואל תהי רשע, ואפילו כל העולם כולו אומר לך "צדיק אתה" — הנה בעיניך כרשע. והי יודע שהקדוש ברוך הוא טהור, ומשרתיו טהורים, ונשמה שנתן בה טהורה היא. אם אתה משמרה בטהרה — מוטב, ואם לאו — הריני נוטלה ממך.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

נדה ל"ב.

72 שלהבת י"ה

"שימני כחותם על לבך... רשפיה רשפי אש, שלהבת י"ה". שלהבת האהבה באה מ"ה, והפסוק "שימני כחותם" פותח את המאמר שאליו מפנה הטקסט.

Song of Songs 8:6 שיר השירים ח"ו

שימני כחותם על־לִבְךָ כחותם על־רוּעֶךָ כִּי־עֵזָה כְּמוֹת אֶהְבֶּה קֶשֶׁה כְּשֹׂאֵל קִנְיָה רֶשְׁפִּיָּה רֶשְׁפִּי אֵשׁ שְׁלֵהֲבִיתָהּ:

Set me as a seal upon thy heart, As a seal upon thine arm;
For love is strong as death, Jealousy is cruel as the grave;
The flashes thereof are flashes of fire, A very flame of the
L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

73 והשיבו לחמכם במשקל

הפסוק שבמאמר: "והשיבו את לחמכם במשקל ואכלתם ולא תשבעו". כאן "משקל" הוא המאזניים העליונים, ו"לא תשבעו" היא הצמאון שאין לו קץ לתורה.

Leviticus 26:26 ויקרא כ"ו:כ"ו

בִּשְׁבָּרִי לָכֶם מִטָּה־לֶחֶם וְאִפּוֹ עֶשֶׂר נָשִׁים לַחֲמֻכָּם בְּתִנּוֹר אֶחָד וְהִשְׁבִּיבוּ לַחֲמֻכָּם בְּמִשְׁקָל וְאָכְלִיתֶם וְלֹא תִשְׂבְּעוּ:

When I break your staff of bread, ten women shall bake your bread in one oven, and they shall deliver your bread again by weight; and ye shall eat, and not be satisfied

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

74 והשיבו לחמכם במשקל פי

ההערה מפנה שם לעניין "והשיבו לחמכם במשקל".

הערת קה"ת

ראה אוה"ת ויקרא-א ע' שו.

75 ושקל בפלס הרים

"מי מדד בשעלו מים... ושקל בפלס הרים וגבעות במאזניים"? המאזניים ניצבים מעל ההרים שאותם הם שוקלים.

Isaiah 40:12 ישעיהו מ"ג:י"ב

מִי־מִדָּד בְּשַׁעְלוֹ מַיִם וְשָׁמַיִם בְּזָרֵת תִּפְּן וְכָל בְּשָׁלֹשׁ עֶפְרָא הָאָרֶץ וְשָׁקַל בְּפָלְס הָרִים וּגְבָעוֹת בְּמֶאֱזָנִים:

Who hath measured the waters in the hollow of his hand,
And meted out heaven with the span, And comprehended the dust of the earth in a measure, And weighed the mountains in scales, And the hills in a balance

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישע"י מ, יב.

76 מתקלא

ספר דצניעותא נפתח במילים: הספר "השוקל במאזניים (מתקלא)"; לפני שהיו מאזניים, הפנים לא הביטו אלה באלה והמלכים הראשונים מתו. המאזניים הם בחינה שמעל למה שהם שוקלים.

Zohar, Sifra DiTzniuta 1:2-2:13 ספר זוהר, ספרא דצניעותא א"ב-ב"י:ג

Once there was a man who dwelt among the mountains and was a complete stranger to the ways of townsfolk. He sowed wheat, but knew no better than to consume it in its natural condition. One day he went down into a city, and there a loaf of good bread was placed before him. He asked what it was, and was informed that it was bread and was meant to eat. He ate it and liked it. "What is it made of?" he said. They told ... him "Wheat". Later, he

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

77 מתקלא

אדרא זוטא (האזינו) אומרת שחכמה וכינה, אבא ואמא, "נשקלים במאזניים אחת (מתקלא)".

Zohar, Idra Zuta 16:69-19:77 ספר זוהר, האדרא זוטא ט"ז:ט-י"ט:ע"ז

78 לבך יהגה אימה. איה סופר איה שוקל

"לבך יהגה אימה, איה סופר? איה שוקל?" פתיחת המאמר שאליו מפנה הטקסט, על "שוקל".

Isaiah 33:18 ישעיהו ל"ג:י"ח

לִבְךָ יִהְיֶה אִימָה אִימָה סֹפֵר אִימָה שֹׁקֵל אִימָה תִּהְיֶה מְגִדָּלִים:

Thy heart shall muse on the terror: 'Where is he that counted, where is he that weighed? Where is he that counted the towers'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

79 בד"ה אתם נצבים

בסעיף ו' של המאמר, "ושקל בפלס הרים וגבעות במאזניים" מתפרש כמדרגות של אהבה: "גבעות", הנמוכות מן "ההרים", הן אהבת הלב החיצונית הבאה מהתבוננות בגדולת ה'. שם מצוין שהזוהר מזכיר "ושקל בפלס" בסוף פרשת תרומה, ושמאורי אור מפרש את המילה "פלס" כבחינת בינה.

הערת קה"ת

לקרי"ת נצבים מה, א.

80 אתם נצבים

"אתם נצבים היום כולכם לפני הוי' אלקיכם". פתיחת המאמר בלקוטי תורה שאליו מפנה הטקסט, על "ושקל במאזניים".

Deuteronomy 29:9 דברים כ"ט:ט'

אַתֶּם נִצְבִּים הַיּוֹם כָּלְכֶם לִפְנֵי ה' אֱלֹהֵיכֶם רָאשֵׁיכֶם שְׂבָטֵיכֶם זָקְנֵיכֶם וְשָׂרֵיכֶם כָּל אִישׁ יִשְׂרָאֵל:

Ye are standing this day all of you before the L-RD your G-d: your heads, your tribes, your elders, and your officers, even all the men of Israel

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

81 ע"פ והניף הכהן אותם

שם התנופה בשבועות מעלה את הכבשים אל שורשם ומקורם, כדי שיתבטלו ויתאחדו עם אור אין סוף, יחד עם הלחם; ושתי הלחם רומזות לתורה שבכתב ולתורה שבעל פה ("לכו לחמו בלחמי"). הדבר מקביל ל"השבת" הלחם למעלה כאן.

הערת קה"ת

לעיל פ' אמור לו, ב.

82 והניף הכהן אותם

"והניף הכהן אותם על לחם הביכורים, תנופה לפני הוי'". הדברים נאמרו על שתי הלחם של שבועות; כאן מפנה הטקסט למאמרו על תנופה זו.

Leviticus 23:20 ויקרא כ"ג:כ'

וְהִנִּיף הַכֹּהֵן אֹתָם עַל לֶחֶם הַבִּכּוּרִים תְּנוּפָה לִפְנֵי ה' עַל-שְׁנֵי כִבְשִׁים קֹדֶשׁ יִהְיוּ לַה' לִכְהֵן:

And the priest shall wave them with the bread of the first-fruits for a wave-offering before the L-RD, with the two lambs; they shall be holy to the L-RD for the priest

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

83 אוהב כסף

"אוהב כסף לא ישבע כסף". כך גם מי שאוהב תורה אינו שבע ממנה לעולם.

Ecclesiastes 5:9 קהלת ה':ט'

אֹהֵב כֶּסֶף לֹא-יִשְׂבַּע כֶּסֶף וּמִי־אֹהֵב בְּהֶמּוֹן לֹא תִבּוּאָה גִם־זֶה הֶבֶל:

He that loveth silver shall not be satisfied with silver; nor he that loveth abundance, with increase; this also is vanity

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

קהלת ה, ט.

84 באהבתה תשגה תמיד

"אילת אהבים ויעלת חן... באהבתה תשגה תמיד". כאן הדברים נקראים על התורה, המתחדשת תמיד בעיני מי שאוהב אותה.

Proverbs 5:19 משלי ה':י"ט

אֵילַת אֲהָבִים וְיַעֲלַת־חַן דִּדְיָהּ יִרְוַךְ בְּכָל־עֵת בְּאַהֲבָתָהּ תִּשְׁגָּה תָּמִיד:

A lovely hind and a graceful doe, Let her breasts satisfy thee at all times; With her love be thou ravished always

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

משלי ה, יט.

85 אל תבוז כי זקנה אמך

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

שם כג, כב.

86 אל תבוז כי זקנה אמך

"שמע לאביך זה ילדך ואל תבוז כי זקנה אמך". התורה לעולם אינה אמורה להיראות "זקנה" בעיני האדם.

Proverbs 23:22 משלי כ"ג:כ"ב

שְׁמַע לְאָבִיךָ זֶה יִלְדְּךָ וְאַל־תִּבּוֹז כִּי־זָקְנָה אִמְךָ:

Hearken unto thy father that begot thee, And despise not thy mother when she is old

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

87 ומי איכא זקנה קמי

על הפסוק "ואמרתי נער הייתי גם זקנתי" אומרת הגמרא שהפסוק נאמר מפני שר העולם, שכן אילו ה' היה אומר זאת, "וכי יש זקנה לפניו?"

Yevamot 16b:6 יבמות ט"ז ב'

אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחֲמָנִי אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן, פָּסוּק זֶה שֶׁר הָעוֹלָם אָמַר: "נָעַר הָיִיתִי גַם זָקְנָתִי". מֵאֵן אֶמְרֶיהָ? אֵילִימָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא — מִי אִיכָא זָקְנָה קָמֶיהָ? וְאַלָּא דְּוֹד אֶמְרֶיהָ — מִי קָשִׁישׁ כּוּלֵּי הָאֵי? אָלָּא שְׁמַע מִינָּה שֶׁר הָעוֹלָם אָמַר.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

יבמות טז, ב. ראה ביהל אור ע' קמב.

88 וכבודי לאחר לא אתן

"אני הוי' הוא שמי, וכבודי לאחר לא אתן".

Isaiah 42:8 ישעיהו מ"ב:ח'

אֲנִי ה' הוּא שְׁמִי וּכְבוֹדִי לְאַחֵר לֹא־אֶתֵּן וּתְהִלָּתִי לְפָסִילִים:

I am the L-RD, that is My name; And My glory will I not give to another, Neither My praise to graven images

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישע'י מב, ח.

89 הערת קה"ת מפנה ל Zohar, Terumah 96:921 למילים האלה.

Zohar, Terumah 96:921 ספר הזהר, תרומה צ"ו:תתקכ"א

על המהדורה

המהדורה הזאת כוללת לשון המאמר, התרגום לעברית של ימינו, הביאורים שלנו וההערות.

The Hebrew text of Likkutei Torah: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

התרגום שלנו לעברית של ימינו, מתוך התרגום האנגלי שלנו מלשון הקודש, בלי הערות קה"ת: CC BY 4.0.

הביאורים שלנו, עם הסקירה, השאלות והעמוד לילדים: CC BY-NC 4.0.

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Sefaria: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) דרך (Public Domain); The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain); Constantinople, 1740 (CC-BY-NC); Pesach Haggadah (Public Domain); A. Alexander 1787 (Public Domain); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Daat Shemot Rabbah (Public Domain); The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY); Daat Bereshit Rabbah (Public Domain); Pentateuch with Rashi's commentary by M. Rosenbaum and A.M. Silberman, 1929-1934 (Public Domain); Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain).

המהדורה כולה: CC BY-NC 4.0. מותר להעתיק, להדפיס ולהפיץ בחינם, בציון Kehot Publication Society ו־likuteitorah.com; אסור למכור. <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>

התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של likuteitorah.com בעזרת בינה מלאכותית (openai/gpt-6-luna-pro:batch), כשלשון המאמר לצדו לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725). (Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309). למה ללמוד, וברכות הרבי: [/likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/](https://likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/)

מיום חנימי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל־Sefaria או לספריית ליובאוויטש. © likuteitorah.com

מתוך [/likuteitorah.com/he/likutei-torah/bechukosai/4/](https://likuteitorah.com/he/likutei-torah/bechukosai/4/)

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק